

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ.411.008.01.2021

Pan
Sławomir Wochna
Dyrektor
PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A.
Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Turów
ul. Górników Turowa 1
59-916 Bogatynia

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

D/21/508 – Działania PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Turów w zakresie zapobiegania katastrofom górniczym i wyjaśnienia katastrofy górniczej w 2016 r. oraz nadzór górniczy sprawowany przez Okręgowy Urząd Górniczy we Wrocławiu

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Polska Grupa Energetyczna ¹ Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. ² Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Turów ³ , ul. Górników Turowa 1, 59-916 Bogatynia.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Sławomir Wochna, Dyrektor Oddziału, od 26 lutego 2019 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Leszek Sondaj, Dyrektor Oddziału, od 17 stycznia 2017 r. do 25 lutego 2019 r. oraz Cezary Bujak, Dyrektor Oddziału, od 28 czerwca 2013 r. do 16 stycznia 2017 r. Prezes Zarządu GiEK wyznaczył Dyrektorów Oddziału do pełnienia funkcji Kierownika Ruchu Zakładu Górniczego ⁴ w PGE GiEK KWB.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie PGE GiEK KWB do przeciwdziałania katastrofom oraz wyjaśniania ich przyczyn i skutków. 2. Realizacja zadań w zakresie zapobiegania katastrofom i wyjaśniania katastrof górniczych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016-2022 (do dnia zakończenia kontroli), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁵ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
Kontrolerzy	1. Krzysztof Szczepaniak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/15/2022 z 13 stycznia 2022 r. 2. Robert Lewandowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/16/2022 z 13 stycznia 2022 r. (akta kontroli str. 1-2, 3-4, 5, 6-16)

¹ Dalej: PGE.

² Dalej: GiEK.

³ Dalej: Kopalnia, Oddział, KWB, KWT, KWBT.

⁴ Dalej: KRZG.

⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 623; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Uzasadnienie oceny ogólnej

Podjęte w KWB działania związane z zapobieganiem katastrofom górniczym były prawidłowe. Monitorowano zmiany warunków geologiczno-inżynierskich, deformacji powierzchniowych i wglębnych. Prowadzono wymaganą dokumentację, zlecano opracowanie licznych ekspertyz i dokumentacji technicznych związanych z procesami zwałowania wewnętrznego oraz planów, projektów i koncepcji. Powołano Zespół Zagrożeń Naturalnych⁷, jako organ opiniujący i doradczy m.in. przy rozpoznawaniu i zapobieganiu zagrożeniom naturalnym, w tym zagrożeniom osuwiskowym. W celu wczesnego wykrycia ruchów wglębnych i powierzchniowych zwałowiska użytkowano System Kontrolno-Pomiarowy. Określono zakres, częstotliwość, sposób i dokładność pomiarów oraz zakres i terminy kontroli stanu wyrobiska i zwałowiska wewnętrznego.

Kopalnia była przygotowana do przeciwdziałania katastrofom oraz wyjaśniania ich przyczyn i skutków. W KWB obowiązywały regulacje wewnętrzne w tym zakresie, wyznaczono komórki organizacyjne odpowiedzialne za zadania związane z zapobieganiem i wyjaśnianiem katastrof. Realizację tych działań powierzono pracownikom Kopalni. W Oddziale zapewniono prowadzenie wymaganych dokumentów związanych z awariami oraz zdarzeniami i sytuacjami nadzwyczajnymi.

Zlecone raporty i ekspertyzy zawierały analizę przebiegu oraz w sposób wyczerpujący przedstawiły przyczyny wystąpienia osuwiska na zwałowisku wewnętrznym zapoczątkowanego 26 września 2016 r. W świetle przeprowadzonych analiz zaistniałe na terenie KWB Turów osuwisko było zjawiskiem przyrodniczym o niespotykanej skali i przebiegu, niemożliwym do przewidzenia przy ówczesnym stanie wiedzy. Wartości parametrów wytrzymałościowych uzyskiwane po zajściu osuwiska były niższe, niż wynikało to z wcześniej prowadzonych badań i analiz. Do czasu zajścia osuwiska w 2016 r. fakt ten nie mógł zostać zweryfikowany.

Proces zwałowania od początku funkcjonowania zwałowiska wewnętrznego prowadzony był w bardzo trudnych warunkach geologiczno-inżynierskich. Służby Kopalni miały świadomość wszystkich czynników, które wpływały i warunkowały bezpieczne funkcjonowanie Kopalni. Działania Kopalni planowane były zgodnie z najlepszą wiedzą. Służby Kopalni reagowały w sposób właściwy na wszelkie przejawy deformacji. Podjęte działania profilaktyczne w celu zapewnienia stateczności zwałowiska okazały się jednak nieskuteczne.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły nieterminowego zgłaszania do systemu informatycznego awarii i zdarzeń/sytuacji nadzwyczajnych oraz niewprowadzania do niego zaleconych i podjętych działań korygujących i zapobiegawczych. Ze względu na swój formalny charakter, stwierdzone nieprawidłowości nie miały wpływu na ocenę ogólną badanej działalności Kopalni.

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁷ Dalej ZZN.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowe kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Zapobieganie katastrofom górniczym oraz podejmowanie działań celem ich wyjaśnienia.

1.1 Przygotowanie PGE GiEK KWB do przeciwdziałania katastrofom oraz wyjaśniania ich przyczyn i skutków.

Opis stanu faktycznego

Na dzień kontroli obowiązywały w Oddziale:

- Statut PGE GiEK, którego tekst jednolity⁸ został przyjęty uchwałą nr 2 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki PGE GiEK z 15 lipca 2021 r.;
- Regulamin funkcjonowania PGE GiEK KWB nr REGL 18021/M zatwierdzony 23 lutego 2021 r.

Spółka PGE GiEK powstała w wyniku komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą: Elektrownia „Bełchatów” w Rogowcu. KWT jest jednostką wyodrębnioną organizacyjnie z GiEK, w ramach schematu struktury organizacyjnej GiEK. Przedmiotem działalności Oddziału jest wydobywanie węgla brunatnego. Oddziałem kieruje Dyrektor Oddziału we współpracy z Dyrektorami pionów organizacyjnych. KWB wykonuje kluczowe zadania: realizacja planów produkcyjnych; prowadzenie remontów oraz inwestycji celem maksymalizacji dostępności aktywów wydobywczych; optymalizacja kosztów jednostek wydobywczych.

(akta kontroli str. 17-51, 52-84)

1) Przed dniem powstania osuwiska na zwałowisku wewnętrznym zaistniałego we wrześniu 2016 r. w PGE GiEK KWBT obowiązywały poniższe pisma okólne, postanowienia, polecenia, instrukcje i regulacje wewnętrzne, określające wymogi oraz przebieg i zakres czynności niezbędnych do przeciwdziałania katastrofom oraz wyjaśniania ich przyczyn i skutków:

- Pismo okólne nr 32/2016 KRZG PGE GiEK KWBT z 15 czerwca 2016 r. w sprawie utrzymywania węgla odkrytego i gotowego w Oddziale.
- Pismo okólne nr 15/2016 KRZG PGE GiEK KWBT z 5 kwietnia 2016 r. w sprawie szerokości pasów bezpieczeństwa dla koparek, zwałowarek, przenośnika samojezdnego PGOT-4500 i przenośników taśmowych w Oddziale.
- Postanowienie nr 16/2014 KRZG PGE GiEK KWB z 4 lutego 2014 r. w sprawie dokumentów określających roboty górnicze i warunków bezpiecznego prowadzenia tych robót w KWB.
- Pismo okólne nr 20/2016 KRZG PGE GiEK KWBT z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie sporządzania dokumentacji technicznej odwadniania, określenia minimalnego wyprzedzenia robót górniczych robotami odwadniającymi oraz częstotliwości kontroli zwierciadła wody w otworach obserwacyjnych w KWB.
- Instrukcja INST 18023/A sygn. GiEK/KWT/T/TG/2.01.04 zatwierdzona 3 lutego 2015 r. Plan Ratownictwa.
- Instrukcja INST 18077/A sygn. GiEK/KWT/T/TG/TGG/2.01.03 zatwierdzona 29 kwietnia 2016 r. Zakres, częstotliwość, sposób i dokładność pomiarów inwentaryzacyjnych elementów i zjawisk geologicznych, hydrogeologicznych oraz geologiczno-inżynierskich wykonywanych na potrzeby zakładu górniczego w KWB.
- Instrukcja INST 18078/A sygn. GiEK/KWT/T/TG/TGG/2.01.03 zatwierdzona 29 kwietnia 2016 r. Zakres i terminy kontroli stanu wyrobiska odkrywkowego

⁸ Z uwzględnieniem zmian zarejestrowanych w sądzie rejestrowym wg stanu na 9 września 2021 r.

i zwałowiska wewnętrznego oraz zgłaszanie i dokumentowanie wyników tych kontroli w KWB.

- Instrukcja INST 18086/A sygn. GiEK/KWT/T/TG/TGG/2.01.03 zatwierdzona 10 maja 2016 r. Dokumenty określające roboty górnicze i warunki bezpiecznego prowadzenia tych robót w KWB.

- Instrukcja INST 18079/A sygn. GiEK/KWT/T/TZ/TZG/g-3/2.01.04 zatwierdzona 29 kwietnia 2016 r. określająca zasady poruszania się maszynami podstawowymi nad wyrobiskami podziemnymi na terenie wyrobiska odkrywkowego.

- Procedura PROC 10015/A z 15 lipca 2015 r. Zasady monitorowania i wyjaśniania okoliczności, przyczyn oraz skutków awarii układu KTZ⁹, sytuacji nadzwyczajnych w Oddziałach PGE GiEK z Grupy Kopalnie (procedura obowiązywała na szczeblu centrali PGE GiEK w Belchatowie).

- Polecenie KRZG KWBT nr 4/2016 KRZG PGE GiEK KWB z 28 kwietnia 2016 r. w sprawie powołania ZZN oraz ustalenia zasad działalności tego Zespołu w KWBT¹⁰.

(akta kontroli str. 116-118)

ZZN miał za zadanie m.in. określanie i ocenę realizacji wytycznych, zaleceń i zadań w zakresie rozpoznawania i zapobiegania zagrożeniom naturalnym występującym w Zakładzie Górniczym Oddziału; ocenę stanu zagrożeń geotechnicznych dla prowadzonych i projektowanych robót górniczych ze szczególnym uwzględnieniem: a) zagrożeń osuwiskowych na skarpach roboczych oraz skarpach zboczy stałych wyrobiska i zwałowiska wewnętrznego, b) stosowanych lub przewidywanych do stosowania metod i środków dla przeciwdziałania zagrożeniu oraz likwidacji skutków osuwisk; ocenę prac badawczych i innych opracowań dotyczących zagrożeń wodnych i geotechnicznych; wnioskowanie o wystąpienie do instytucji naukowo-badawczych o wydanie opinii dla przypadków szczególnie trudnych pod względem zagrożeń wodnych i geotechnicznych oraz o ustalenie rygorów gwarantujących bezpieczeństwo eksploatacji i zwałowania w warunkach tych zagrożeń. Zespół miał zbierać się, co najmniej raz w roku na posiedzeniach zwyczajnych oraz doraźnie według potrzeb, w terminach ustalonych przez Przewodniczącego.

(akta kontroli str. 987-989)

2) W Regulaminie funkcjonowania PGE GiEK KWB określono m.in. podstawowy zakres obowiązków, odpowiedzialności i uprawnień stanowisk występujących w Oddziale, schemat organizacyjny KWB, zakres zadań komórek organizacyjnych/stanowisk samodzielnych Oddziału, w tym odpowiedzialnych za zadania związane z zapobieganiem i wyjaśnianiem katastrof górniczych.

(akta kontroli str. 52-84)

Opisy komórek organizacyjnych KWBT, w tym w szczególności bezpośrednio podległe komórki niższego szczebla, komórki niższego szczebla podległe w trybie nadzoru i kontroli, liczba etatów, stanowiska występujące w komórce organizacyjnej,

⁹ Podstawowy układ technologiczny KTZ (koparka-taśmociąg-zwałowarka).

¹⁰ W poleceniu m.in. wskazano dwudziestoosobowy skład Zespołu: 1) Naczelny Inżynier Górniczy (TG) – Przewodniczący; 2) Zawiadowca Ruchu Kopalni (TZ) – Z-ca Przewodniczącego; 3) Kierownik Działu Geologicznego – Geolog Górniczy (TGG) – Sekretarz Zespołu; 4) Naczelny Inżynier Energomechaniczny Centrum Technicznego (TC); 5) Naczelny Inżynier Energomechaniczny (TI); 6) Główny Inżynier Ruchu (TZC); 7) Kierownik Działu Robót Górniczych Zdejmowania Nadkładu i Wydobycia Węgla (TZG); 8) Kierownik Działu Robót Górniczych Zwałowania (TZZ); 9) Kierownik Działu Robót Górniczych Odwodnienia i Przygotowania Eksploatacji (TZO); 10) Kierownik Działu Technologii Górniczej (TGT); 11) Kierownik Działu Mierniczego – Mierniczy Górniczy (TGM); 12) Kierownik Działu Ochrony Środowiska i Gospodarki Nieruchomościami (TGO); 13) Kierownik Działu Mechanicznego (TCM); 14) Kierownik Działu Elektrycznego (TCE); 15) Kierownik Działu BHP (DB); 16) Kierownik Wydziału Nadzoru Inwestycji (DIN); 17) Kierownik Działu Ochrony Przeciwpowodzeniowej (TZR); 18) Naczelny Inżynier ds. Sprzętu Technologicznego i Transportu (TT); 19) Kierownik Działu Transportu i Napraw Pojazdów (TTN); 20) Kierownik Działu Sprzętu Technologicznego (TTS).

podstawowe zadania wynikające z Regulaminu funkcjonowania PGE GiEK KWB oraz szczegółowy zakres zadań komórki organizacyjnej zawarte zostały w kartach¹¹ wchodzących w skład Księgi zadań komórek organizacyjnych Oddziału. W badanym okresie karty podlegały aktualizacji.

(akta kontroli str. 124-247)

Szczegółowym badaniem kontrolnym objęto przygotowanie zawodowe dziewięciu pracowników zatrudnionych w Kopalni na dzień wystąpienia osuwiska w 2016 r., tj.: Zawiadowcy Ruchu Kopalni, Kierownika Działu Robót Górniczych Zwałowania, Kierownika Działu Robót Górniczych Odwodnienia i Przygotowania Eksploatacji, Kierownika Działu Robót Górniczych Zdejmowania Nakładu i Wydobywania Węgla, Naczelnego Inżyniera Górniczego, Głównego Inżyniera ds. Geologii, Głównego Inżyniera ds. Mierniczych, Głównego Inżyniera Górniczego, Kierownika Działu Ochrony Środowiska. Osoby te posiadały wykształcenie wyższe – inżynier górnik (osiem) oraz inżynier górnik, metalurg i pokrewne (jedna) oraz stwierdzenia posiadania kwalifikacji¹², ze stażem pracy ogółem od 18 do 44 lat, w tym w KWB od 18 do 40 lat.

(akta kontroli str. 1690)

Na dzień wystąpienia osuwiska wszyscy pracownicy (136 osób)¹³ oddziału z-2, którzy wykonywali roboty zwałowe na zwałowisku wewnętrznym, posiadali wykształcenie i uprawnienia stosownie do zajmowanego stanowiska.

(akta kontroli str. 1691-1694)

1.2 Realizacja zadań w zakresie zapobiegania katastrofom i wyjaśniania katastrof górniczych.

Opis stanu faktycznego

a) W kontrolowanym okresie ZZN określał i oceniał realizację wytycznych, zaleceń i zadań w zakresie rozpoznawania i zapobiegania zagrożeniom naturalnym występującym w zakładzie górniczym. W 2016 r., w okresie poprzedzającym osuwisko ZZN zebrał się trzykrotnie¹⁴. Na posiedzeniach omawiano raport o stanie odwodnienia i zagrożeń wodnych za 2015 r. oraz sprawozdanie z obsługi geotechnicznej za 2015 r. Nie stwierdzono zagrożeń wodnych dla wyrobiska i zwałowisk wewnętrznych, jak również zagrożeń naturalnych stwarzających zagrożenie dla ruchu zakładu i dla jego otoczenia. ZZN zarekomendował przyjęcie do realizacji Planu Obsługi Geotechnicznej na 2016 r., przyjął ww. sprawozdania. Stan zabezpieczenia zakładu górniczego przed dopływem wód z terenów przyległych oceniono jako wystarczający i spełniający wymogi w tym zakresie.

¹¹ W tym w kartach zadań komórek odpowiedzialnych za zadania związane z zapobieganiem i wyjaśnianiem katastrof górniczych, tj. Zawiadowcy Ruchu Kopalni (TZ), Działu Robót Górniczych Zwałowania (TZZ), Działu Robót Górniczych Odwodnienia i Przygotowania Eksploatacji (TZO), Działu Robót Górniczych Zdejmowania Nakładu i Wydobywania Węgla (TZG), Naczelnego Inżyniera Górniczego (TG), Działu Geologicznego (TGG), Działu Mierniczego (TGM), Działu Technologii Górniczej (TGT), Działu Ochrony Środowiska oraz Działu Ochrony Środowiska i Gospodarki Nieruchomościami (TGO), Wydziału Ochrony Środowiska i Gospodarki Nieruchomościami (TGS),

¹² W tym m.in. zatwierdzenia górnicze: kierownik i zastępca kierownika działu górniczego/ruchu, osoba w niższym/średnim/wyższym dozorze ruchu w specjalności technicznej górniczej/mechanicznej/mierniczej w zakładach górniczych odkrywkowych wydobywających węgiel brunatny, uprawnienia osób wykonujących czynności w wyższym dozorze ruchu specjalności geologiczna, osoba w średnim dozorze ruchu w specjalności technicznej niewymienionej w pkt 1-8 (np. chemicznej, ppoż, bhp, wulkanizacji, itp.) w zakładach górniczych odkrywkowych.

¹³ W tym umysłowi (sztygarze zmianowi/oddziałowi na odkrywce i zwałach, zastępcy sztygara, samodzielny referent ds. technicznych) oraz fizyczni (w szczególności ślusarze, spawacze, operatorzy koparki wielonaczyniowej i zwałowarki – przodowi koparki i zwałowarki, operatorzy przenośnika taśmowego, górnicy eksploatacji taśmociągów na odkrywce, robotnicy przy pracach prostych/ciężkich na odkrywce, wydawcy magazynowi).

¹⁴ 10 lutego 2016 r., 24 maja 2016 r. oraz 26 września 2016 r.

Trzecie posiedzenie ZZN zwołano 26 września 2016 r.¹⁵ doraźnie z powodu pogłębiającej się deformacji na zwałowisku wewnętrznym. Podjęto decyzję o przeprowadzeniu odpowiednich działań w rejonie deformacji, m.in. o konieczności dokonywania codziennych pomiarów punktów geodezyjnych w wytypowanych rejonach¹⁶; wycofaniu zwałowarki Z-48 w rejon stacji Z-11.4; wycofaniu sprzętu technologicznego z rejonu spękań; zatrzymaniu koparek nadkładowych w polu południowym odkrywki¹⁷; podjęciu pracy zwałowarki Z-47 tylko na I i II zmianie. W trakcie posiedzenia ZZN nie stwierdzono zagrożeń dla pracy zwałowarek Z-45, Z-46 i Z-47. Z uwagi na sytuację na zwałowisku wewnętrznym kolejne posiedzenia ZZN były zwoływane w trybie nadzwyczajnym. Na posiedzeniu 28 września 2016 r.¹⁸ ustalono, że należy określić, czy w wyniku zaistniałego osuwiska istnieje zagrożenie niedotrzymania warunków wynikających z pozwoleń wodnoprawnych i decyzji środowiskowych. Ponadto podjęto inwentaryzację szczelin i spękań na zboczach zwałowiska, instalację nowych punktów pomiarowych rejonu osuwiska, analizę wpływu deformacji na system odwodnienia wraz z inwentaryzacją stanu odwodnienia. Na posiedzeniu 29 września 2016 r. stwierdzono wygaszenie prędkości osuwiska w związku z oparciem o zbocze stałe i piętrzenie jęzora. Nastąpiła zmiana kierunku postępu czoła osuwiska, na skutek czego powstało zagrożenie dla zwałowarki Z-46¹⁹. Na posiedzeniu ZZN 30 września 2016 r. potwierdzono prowadzenie dalszych prac związanych z ewakuacją zwałowarki Z-46²⁰ oraz stwierdzono brak zagrożeń dla zwałowarki Z-48 i Z-45. Na posiedzeniu 3 października 2016 r. dokonano omówienia dotychczasowych działań i ustalenia kolejnych związanych z sytuacją na zwałowisku wewnętrznym. ZZN nie stwierdził zagrożenia wodnego dla zakładu górniczego KWB Turów. Dla całego rejonu zwałowiska wewnętrznego wyznaczono strefę trudnych warunków geologiczno-górnictwowych. W zachodniej części deformacji zakazano prowadzenia prac oprócz ratowniczych i awaryjnych. Na kolejnym posiedzeniu 11 października 2016 r. oceniono, że nastąpiło wygaszenie procesu osuwiskowego. W dniu 7 listopada 2016 r. stwierdzono, że rejon osuwiska jest stabilny.

(akta kontroli str. 1567-1637)

W badanym okresie w Oddziale prowadzono m.in. Kopalniany Rejestr Awarii i Sytuacji Nadzwyczajnych²¹, w którym zarejestrowano łącznie:

- 58 awarii²², z tego: osiem w 2016 r., cztery w 2017 r., dziewięć w 2018 r., osiem w 2019 r., 16 w 2020 r., osiem w 2021 r. i pięć 2022 r. (do 15 lutego);
- łącznie 11 zdarzeń²³ i sytuacji nadzwyczajnych²⁴, z tego: jedno w 2016 r., dwa w 2017 r., sześć w 2020 r. i dwie w 2021 r.²⁵ (akta kontroli str. 248-269, 276-278)

¹⁵ Oceny sytuacji dokonano o godz. 11.00.

¹⁶ Rejon Z-10 (poziom +245), Z-14 (poziom +195), Z-17 (poziom +125) i Z-13 (poziom +85).

¹⁷ Koparki K-15 i K-9.

¹⁸ O godz. 6:15 spotkały się służby pionów Naczelnego Inżyniera Górniczego (TG), w tym Dział Geologiczny (TGG), Dział Technologii Górniczej (TGT), Dział Mierniczy (TGM) oraz Wydziału Ochrony Środowiska i Gospodarki Nieruchomościami (TGS).

¹⁹ Prace związane z ewakuacją w bezpieczny rejon zwałowarki Z-46 podjęto 28 września 2016 r.

²⁰ Wraz ze zwałowarką Z-46 prace związane z ewakuacją dotyczyły również wózka pętlcowego.

²¹ Dalej: KRASN.

²² Awaria układu KTZ to stan niesprawności obiektu, który wystąpił nagle powodując jego unieruchomienie lub niewłaściwe działanie stwarzające zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi, ruchu zakładu górniczego lub niosące za sobą straty materialne. Za obiekt układu KTZ uważa się: koparkę wielonaczyniową, zwałowarkę, przenośnik taśmowy, ładowarko-zwałowarkę. Rozróżnia się następujące typy awarii: a. górnicza, b. mechaniczna, c. elektryczna, d. automatyki.

²³ Zdarzenie nadzwyczajne to zdarzenie, w wyniku którego wystąpiło zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, bezpieczeństwa powszechnego lub bezpieczeństwa ruchu zakładu górniczego. Zalicza się do nich w szczególności: a) wstrząs o energii większej lub równej 107 GJ, b) wdarcie się wody lub kurzawki, c) zapalenie lub wybuch metanu lub pyłu węglowego, d) wyrzut gazów lub skał, e) pożar, w tym pożar urządzeń odstawczych, f) awaria urządzeń głównego odwodnienia łącznie z rozdzielnicami zasilającymi, g) pozostawienie sondy geofizycznej ze źródłem promieniowania radioaktywnego, h) uszkodzenie wież, masztów wiertniczych, i)

Szczegółowym badaniem kontrolnym objęto cztery awarie spośród 58 oraz cztery zdarzenia/sytuacje nadzwyczajne spośród 11 (dobór celowy), które wystąpiły w Kopalni w okresie objętym kontrolą. Prawdliwość prowadzonych postępowań w sprawie awarii i zdarzeń/sytuacji nadzwyczajnych sprawdzono pod kątem realizacji postanowień „Instrukcji określającej zasady monitorowania i wyjaśniania okoliczności, przyczyn oraz skutków awarii układu KTZ, zdarzeń nadzwyczajnych w kopalniach należących do PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna Spółka Akcyjna”²⁶, a następnie procedury PROC 10015/B (sygn. GiEK/CENT/GW/2.01.04) „Zasady monitorowania i wyjaśniania okoliczności, przyczyn oraz skutków awarii układu KTZ, sytuacji nadzwyczajnych w oddziałach PGE GiEK S.A. z grupy kopalnie”²⁷. Objęte badaniem awarie i zdarzenia/sytuacje nadzwyczajne były ewidencjonowane w KRASN (z datą i godziną wystąpienia, w systemie nadawany był numer ewidencyjny), wypełnione zostały formularze („Awaria układu KTZ” lub „Zdarzenia/sytuacje nadzwyczajne”), następnie informacje te były automatycznie rozsyłane do wskazanych w Instrukcji/Procedurze pracowników Kopalni. Działanie korygujące lub zapobiegawcze podjęte (przez powołane komisje) na skutek zaistniałych awarii i zdarzeń/sytuacji nadzwyczajnych, były realizowane przez wyznaczonych pracowników KWB. Brak zgłaszania awarii i zdarzeń/sytuacji nadzwyczajnych w KRASN w ciągu 8 godzin od ich zaistnienia oraz niewprowadzanie do tego rejestru działań korygujących lub zapobiegawczych wraz z ich realizacją – zostały opisane w części niniejszego wystąpienia pokontrolnego dotyczącej stwierdzonych nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 248-269, 276-278, 1695-1696)

Postanowieniem nr 16/2014 z 4 lutego 2014 r. KRZG ustalił zakres prowadzonej dokumentacji określającej roboty górnicze i warunki bezpiecznego prowadzenia tych robót w Oddziale, szczegółowo określając zakres prowadzonej dokumentacji dotyczącej Założeń Górniczo-Technologicznych Eksploatacji Złoza (zwane dalej: „Załozeniami”) oraz Programu Pracy Maszyn Podstawowych (zwany dalej: „Programem”). Ponadto określone szczegółowe zasady klasyfikowania i oznaczania zaburzeń geologiczno-górnictwa w wyrobisku²⁸. Zgodnie z wymogami określonymi Instrukcją 18077/A z 29 kwietnia 2016 r. KRZG określił szczegółowy zakres, częstotliwość, sposób i dokładność pomiarów inwentaryzacyjnych elementów i zjawisk geologicznych, hydrogeologicznych oraz geologiczno-inżynierskich

katastrofy budowlane, awarie lub uszkodzenia obiektów budowlanych zakładu górniczego, j) zagrożenie obiektów lub urządzeń wywołane wpływami robót górniczych, k) zdarzenia związane z używaniem środków strzałowych i sprzętu strzałowego, l) osuwiska o kubaturze większej niż 20 tys. m³ w wyrobisku oraz większe, niż 40 tys. m³ na zwałowisku, a także wszystkie osuwiska w wyniku, których nastąpiło naruszenie projektowanych zewnętrznych granic wyrobiska górniczego lub zwałowiska nadkładu.

²⁴ Sytuacja nadzwyczajna to sytuacja lub zdarzenie, w wyniku którego wystąpiło zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, bezpieczeństwa powszechnego lub bezpieczeństwa ruchu zakładu górniczego. Zalicza się do nich w szczególności: a. wstrząs, b. wdarcie się wody lub kurzawki do odkrywki (wyrobiska górniczego/ zwałowiska wewnętrznego), c. zapalenie lub wybuch metanu lub pyłu węglowego, d. wyrzut gazów lub skał, e. pożar, w tym pożar urządzeń odstawczych, f. awaria urządzeń głównego odwodnienia łącznie z rozdzielnicami zasilającymi, g. pozostawienie sondy geofizycznej ze źródłem promieniowania radioaktywnego, h. uszkodzenie wież, masztów wiertniczych, i. katastrofy budowlane, awarie lub uszkodzenia obiektów budowlanych zakładu górniczego, j. zagrożenie obiektów lub urządzeń wywołane wpływami robót górniczych, k. zdarzenia związane z używaniem środków strzałowych i sprzętu strzałowego, l. osuwiska.

²⁵ Nie zarejestrowano sytuacji nadzwyczajnych w latach 2018-2019 i 2022 (do 10 lutego).

²⁶ Wprowadzonej do stosowania zarządzeniem nr 3/2013 Prezesa Zarządu PGE GiEK z 23 stycznia 2013 r. (zarządzenie weszło w życie z dniem ogłoszenia). Dalej: Instrukcja.

²⁷ Procedura została zatwierdzona 24 lipca 2020 r. i obowiązywała od 27 lipca 2020 r. Dalej: Procedura.

²⁸ M.in. zdefiniowano pojęcie „strefa trudnych warunków geologiczno-górnictwa”, którą określono fragment wyrobiska odkrywkowego, zwałowiska lub przedpoła odkrywki, w którym ze względu na miejscowe warunki, w tym zaburzenia w budowie geologicznej i utrudnienia w prowadzeniu robót górniczych, konieczne jest zachowanie szczególnej ostrożności.

wykonywanych na potrzeby Kopalni²⁹. Szczegóły dotyczące zakresu pomiarów i obserwacji oraz ich częstotliwość określone były w corocznym Planie Obsługi Geotechnicznej³⁰. POG obejmował obsługę geotechniczną na frontach maszyn podstawowych (koparki, zwałowarki); System Kontrolno-Pomiarowy³¹, w skład którego wchodziły: pomiary geodezyjne deformacji powierzchniowych, pomiary deformacji wgłębnych za pomocą inklinometrów, pomiary ciśnień porowych w korpusie zwałowisk, obserwacje terenowe prowadzone przez wyznaczone osoby dozoru ruchu; badania stanu gruntów za pomocą sondowań sondą statyczną wraz z interpretacją wyników sondowań. Dodatkowo w POG na 2016 rok wskazano rejon, w którym mogą wystąpić potencjalne zagrożenia oraz obiekty podlegające ochronie w związku z tymi zagrożeniami. Z obsługi geotechnicznej składane były co miesiąc sprawozdania.

(akta kontroli str. 977-981)

Służby Kopalni na bieżąco prowadziły działania zapobiegawcze celem uniknięcia katastrof. W dziedzinie profilaktyki osuwiskowej na zwałę wewnętrzną³² prowadzono bieżącą analizę wyników obserwacji oraz działań podejmowanych dla zmniejszenia stopnia zagrożenia. Po wystąpieniu deformacji działania zapobiegające ich rozprzestrzenianiu polegały na:

- rozpoznaniu zagrożonego rejonu i terenów otaczających,
- zwiększeniu częstotliwości i zakresu pomiarów i obserwacji³³,
- zmiany profilu sypanego poziomu poprzez zastosowanie podpiętra czy półki zabezpieczającej³⁴,
- wykonaniu obliczeń stateczności zbocza na zwałowisku wewnętrznym³⁵ w celu ograniczenia intensywności i zakresu pracy maszyn podstawowych,
- zmianie frontu pracy maszyn podstawowych³⁶,
- innych środkach inżynierskich, których celem miało być zmniejszenie zagrożenia deformacją i poprawa warunków stateczności zwałowiska³⁷.

(akta kontroli str. 914-973)

W okresie poprzedzającym osuwisko, w sierpniu 2016 r. służby obsługi geotechnicznej odnotowały zwiększoną dynamikę przemieszczeń we wschodniej części zwałowiska Kopalni³⁸. Wykonano analizy zgodnie z pismami Działu Geologicznego z 23 sierpnia 2016 r.³⁹ oraz 31 sierpnia 2016 r.⁴⁰ W wyniku tych analiz nakazano zmniejszenie intensywności pracy zwałowarki Z-48 sprowadzające się do pracy nadpoziomowej przy sypaniu piętra +170 wyłącznie z produktów

²⁹ Dział Geologiczny (TGG), Dział Mierniczy (DGM) i Dział Robót Górniczych Odwodnienia i Przygotowania Eksploatacji (TZO).

³⁰ Dalej: POG. POG na rok 2016 opracowany został w styczniu 2016 r., zaopiniowany przez ZZN na posiedzeniu 10 lutego 2016 r. i zatwierdzony przez KRZG.

³¹ Dalej: SKP.

³² Comiesięczne notatki i analizy służb Kopalni, kierowane do KRZG – notatki z obsługi geotechnicznej.

³³ W stosunku do Planu obsługi geotechnicznej, stosownie do sytuacji geologiczno-inżynierskiej.

³⁴ W sytuacji konieczności zmniejszenia kąta nachylenia skarpy oraz poprawy stateczności poziomu roboczego.

³⁵ 1) Analiza geotechniczna deformacji w rejonie północno-zachodnim zwałowiska wewnętrznego (rejon pracy Z-48) na poziomie roboczym +250 sporządzona 19 stycznia 2016 r.; 2) Ocena możliwości formowania pięter +275 i +295 zwałowiska wewnętrznego KWB „Turów” zgodnie z planem dwuletnim na lata 2016–2017 i dokumentacją techniczną kształtowania zwałowiska wewnętrznego na lata 2016–2018, Stowarzyszenie Naukowe im. Stanisława Staszica w Krakowie, czerwiec 2016.

³⁶ Na podstawie pisma KWT/TG/1829/TGG.470/2016/231(III) z 23 sierpnia 2016 r., KWT/TG/1888/TGG.470/2016/237(III) z 31 sierpnia 2016 r.

³⁷ Głównie poprawa warunków odwodnienia – wyjaśnienie z 2 marca 2022 r.

³⁸ Notatka z obsługi geotechnicznej z 10 września 2016 r.

³⁹ KWT/TG/1829/TGG.470/2016/231 z 23 sierpnia 2016 r. zawierające opis działań podejmowanych w związku ze wzrostem prędkości przemieszczeń w rejonie pracy zwałowarki Z-47.

⁴⁰ KWT/TG/1888/TGG.470/2016/237 z 31 sierpnia 2016 r. z informacją o wykonaniu badań i analiz do oceny wpływu sypania bloku nadpoziomowego według dodatku do programu pracy na sierpień 2016 r.

paleniskowych oraz wyprowadzenie zwałowarki Z-47 w zachodnią część zwałowiska. Zwiększono również częstotliwości geodezyjnych pomiarów przemieszczeń oraz obserwacji w terenie⁴¹. Wykonano dodatkowe rozpoznanie za pomocą sondy statycznej. W ocenie Komisji⁴² z uwagi na intensywne roboty górnicze na zwałowisku, nie było możliwości budowy i utrzymania reperów inklinometrycznych⁴³. Braki te po części zastępowano poprzez obserwację drożności studni odwadniających, które do 26 września 2016r. pozostawały czynne. W wyniku intensyfikacji procesów deformacji⁴⁴ podjęto działania polegające na⁴⁵:

- prowadzeniu stałej kontroli poziomu +170 i +150 w rejonie pracy zwałowarki Z-47 do zjazdu maszyny na ciąg przenośnika Z-9.01,
- wykonaniu dodatku do programu pracy na sierpień 2016 dla zwałowarki Z-47⁴⁶ uwzględniającego tylko sypanie pochylni zjazdowej na poz. +150, niezbędne do wyprowadzenia maszyny ze wschodniej części zwałowiska wewnętrznego,
- ograniczeniu ilości podawanego nadkładu do niezbędnego minimum potrzebnego do uformowania pochylni zjazdowej i odbioru produktów odsiarczania spalin z Elektrowni Turów⁴⁷,
- wykonaniu niezbędnej analizy (badania terenowe i obliczenia stateczności) do sprawdzenia możliwości i zakresu usypywania bloku nadpoziomowego dla zwałowarki Z-47 z aktualnego wówczas położenia przenośnika⁴⁸,
- zastabilizowaniu nowych punktów SKP na poziomie +125 po lewej stronie ciągu Z-9.01⁴⁹,
- 7 września 2016 r. rozpoczęto przejazd zwałowarki Z-47 do pracy na ciąg Z-9, na poziomie +125.⁵⁰

Dodatkowo zwiększono częstotliwość pomiarów SKP⁵¹ i obserwacji terenowych na całym zboczu wschodnim zwałowiska. Równoległe ograniczono pracę zwałowarki Z-48⁵². W wyniku obserwacji rejonu pracy zwałowarki Z-48 w godzinach wieczornych 25 września 2016 r. podjęto decyzję o wycofaniu zwałowarki w rejon stacji napędowej przenośnika Z-11.01. Następnie 26 września 2016 r. podjęto decyzję o przetransportowaniu zwałowarki w rejon wschodni do stacji zwrotnej Z-11.01. Pozwoliło to na bezpieczne wycofanie maszyny z zagrożonego rejonu, poza zasięg rozwijającego się osuwiska. Pomiary i obserwacje terenowe wskazywały na zasięg osuwiska ograniczony do 3 lub 4 poziomów wyłącznie w południowo-wschodniej części zwałowiska.

(akta kontroli str. 388-469, 898-973)

b) Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa udzielił 27 kwietnia 1994 r. KWB koncesji nr 65/94 na wydobywanie węgla brunatnego i kopalin towarzyszących ze złoża węgla brunatnego „Turów”. Eksploatacja złoża

⁴¹ Notatki z obsługi geotechnicznej oraz pisma KWT/T/TG/1888/TGG.470/2016/237(III) i KWT/T/TG/1829/TGG.470/2016/231(III).

⁴² Komisja ds. wyjaśnienia okoliczności i przyczyn powstania osuwiska na zwałowisku wewnętrznym KWB Turów powołania w PGE GiEK S. A. na wniosek Dyrektora Departamentu Zarządzania Wydobyciem z 3 października 2016 r.

⁴³ Intensywne osiadanie gruntów zwałowych o niewielkim stażu.

⁴⁴ Głównie w rejonie Z-15 i Z-17, w którym stwierdzono przekroczenie ostrzegawczych prędkości przemieszczeń poziomych powyżej 1 200 mm/miesiąc.

⁴⁵ Notatka z obsługi geotechnicznej z 10 września 2016 r.

⁴⁶ Według stanu na 31 sierpnia 2016 r., zatwierdzony 5 września 2016 r. przez KRZG.

⁴⁷ Zgodnie z treścią notatki KWT/T/TG/1829/TGG.470/2016/231(III) z 23 sierpnia 2016 r.

⁴⁸ Zgodnie z notatką KWT/T/TG/1888/TGG.470/2016/237(III) z 31 sierpnia 2016 r.

⁴⁹ Zgodnie z notatką z obsługi geotechnicznej z 10 września 2016 r.

⁵⁰ W „Książce kontroli stanu wyrobiska odkrywkowego i zwałowiska oraz zagrożeń występujących w ruchu zakładu górniczego” z 9 września 2016 r. dokonano adnotacji o treści „zwałowarka jest w trakcie transportu na poziom +125”.

⁵¹ Np. w rejonie Z-15 do 7 pomiarów we wrześniu 2016 r.

⁵² Dodatek do Planu pracy Z-48 na wrzesień 2016 r. Notatka z obsługi geotechnicznej z 2 stycznia 2017 r.

miała być prowadzona w oparciu o projekt zagospodarowania⁵³. KWB w koncesji została zobowiązana do: a) wydobywania kopaliny zgodnie z obowiązującymi przepisami o ochronie, kształtowaniu i wykorzystywaniu zasobów środowiska oraz gospodarce zasobami złóż; b) ponoszenia kosztów prac związanych z rekultywacją, usuwaniem szkód górniczych, składowaniem odpadów pochodzących z KWB, zapobieganiem szkodliwemu oddziaływaniu eksploatacji na środowisko i usuwaniem jej ewentualnych skutków; c) wydobywania kopaliny w sposób zgodny z wymaganiami ochrony środowiska określonymi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz nienaruszający określonego tym planem przeznaczenia terenów; d) stosowania systemów eksploatacji ograniczających powstawanie szkód górniczych. Koncesja została wydana na okres 26 lat, termin jej ważności upływał 30 kwietnia 2020 r.

Minister Klimatu decyzją z 20 marca 2020 r. zmienił ww. koncesję nr 65/94 poprzez wydłużenie terminu jej ważności do 30 kwietnia 2026 r. Decyzji nadano rygor natychmiastowej wykonalności.

Minister Klimatu i Środowiska decyzją z 28 kwietnia 2021 r. zmienił ww. koncesję nr 65/94 poprzez wydłużenie terminu jej ważności do 27 kwietnia 2044 r. Do powyższej koncesji wprowadzono zapis, stosownie do którego wydobywanie kopaliny będzie prowadzone zgodnie z decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z 21 stycznia 2020 r., sprostowaną postanowieniem z 12 lutego 2020 r., ustalającą środowiskowe uwarunkowania dla przedsięwzięcia polegającego na kontynuacji eksploatacji złoża węgla brunatnego „Turów”, realizowanego w gminie Bogatynia.

(akta kontroli str. 85-86, 87-94, 95-98)

Zgodnie z instrukcją „Dokumenty określające roboty górnicze i warunki bezpiecznego prowadzenia tych robót w Oddziale Kopalnia Węgla Brunatnego Turów” oprócz niezbędnej dokumentacji prowadzenia ruchu zakładu górniczego, określonej przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze⁵⁴ oraz przepisami wykonawczymi do tej ustawy, wprowadzono obowiązek prowadzenia robót górniczych w oparciu o Założenia Górniczo-Technologiczne Eksploatacji Złoża i Program Pracy Maszyn Podstawowych. W 2016 r. działalność górnicza Kopalni prowadzona była w oparciu o Plan Ruchu Zakładu Górniczego⁵⁵, Projekt Zagospodarowania Złoża⁵⁶ oraz Założenia Górniczo-Technologiczne⁵⁷ i Program Pracy Maszyn. Granice planowanego zakresu eksploatacji odkrywkowej złoża i wewnętrznego zwałowania nadkładu wyznaczono w Dodatku nr 3 do PZZ, Planie Ruchu oraz Koncepcji zwałowania wewnętrznego oraz docelowego ukształtowania odkrywki.

(akta kontroli str. 982-986, 1000-1004, 1119-1383)

c) W celu określenia przyczyn powstania osuwiska, na wniosek Dyrektora Departamentu Zarządzania Wydobyciem⁵⁸ powołana została komisja⁵⁹ w PGE, której zadaniem było dokonanie analizy okoliczności i przyczyn powstania zdarzenia nadzwyczajnego w postaci osuwiska na zwałowisku wewnętrznym w Kopalni Turów. Zakres prac komisji obejmował dokonanie analizy okoliczności i przyczyn powstania osuwiska na zwałowisku wewnętrznym; oszacowanie strat powstałych na skutek

⁵³ Zatwierdzony decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa nr GOsm/1548/93 z 30 czerwca 1993 r.

⁵⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 1420 ze zm., obowiązująca od 1 stycznia 2012 r.; dalej: ustawa Pgg.

⁵⁵ Dalej: Plan Ruchu.

⁵⁶ Dalej: PZZ.

⁵⁷ Dalej: ZGT.

⁵⁸ Wniosek o powołanie komisji nr 1/2016 z 3 października 2016 r.

⁵⁹ Zgodnie z procedurą PROC 10015/A.

wystąpienia zdarzenia nadzwyczajnego; ustalenie właściwych i skutecznych środków zaradczych, zarówno w zakresie likwidacji skutków zdarzenia nadzwyczajnego, jak i wytycznych dla prowadzenia robót górniczych; sporządzenie protokołu z przeprowadzonych czynności wraz ze wskazaniem komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za realizację zaleceń komisji. W okresie od 12 października 2016 r. do 19 września 2018 r. komisja odbyła łącznie 10 posiedzeń i 14 czerwca 2019 r. przedstawiła protokół końcowy z prac komisji.

W dokumencie przedstawiono przebieg osuwiska. Zasadnicze ruchy osuwiskowe na zwałowisku wewnętrznym północnym w KWB Turów wystąpiły w okresie od 27 do 29 września 2016 r. Pierwsze przejawy tych ruchów stwierdzono w części południowo-wschodniej granic zwałowiska (przed osuwiskiem) na poziomach +150 m n.p.m. i +85 m n.p.m., a następnie na poziomie +195 m n.p.m.

[...] ⁶⁰

W podsumowaniu prac, komisja przedstawiła 14 wniosków oraz podzieliła pogląd ekspertów o wystąpieniu zjawiska przyrodniczego o przebiegu nietypowym, dotychczas niespotykanym w polskim, a najprawdopodobniej także w światowym odkrywkowym górnictwie węglowym. Podkreśliła nietypowy charakter powstałego osuwiska, na który złożyły się jego wielkość – objęcie deformacjami 5,4 km² powierzchni zwału, olbrzymia objętość uaktywnionych mas osuwiskowych (szacunki wskazują na ok. 500-600 mln m³), etapowy rozwój procesu osuwiskowego, a także bardzo intensywne tempo deformacji, których prędkość kształtowała się na poziomie około 50-600 m/dobę. Zjawisko, które poniosło za sobą także straty materialne, nie mogło zostać wcześniej przewidziane (w świetle ówczesnej wiedzy). Zdaniem komisji, tak duża budowla, jaką jest zwałowisko, będąca w stanie permanentnej budowy, jest bardzo trudna do monitorowania i praktycznie niemożliwa do kompleksowego rozpoznania geologiczno-inżynierskiego. Budowa zwałowiska obciążona jest też zawsze ryzykiem powstania osuwisk i deformacji. Stale zachodzą tam procesy zmieniające parametry gruntów pod wpływem czasu oraz czynników zewnętrznych takich, jak np.: nowe obciążenia generowane przez pracę maszyn podstawowych. Pomimo prowadzenia zwałowania zgodnie z obowiązującymi przepisami i najlepszą wiedzą techniczną wystąpiło osuwisko o niespotykanej dotychczas skali. Świadczy to o tym, że określone na podstawie rozproszonych badań parametry wytrzymałościowe gruntu były za wysokie. W opinii komisji w przypadku zwałowania ogromnych mas gruntowych zbadanie procesów rządzących zachowaniem się zwałowiska wymaga nowego podejścia do zagadnienia.

(akta kontroli str. 279-469)

W związku z powstaniem osuwiska na zwałowisku wewnętrznym zaistniałego we wrześniu 2016 r., zawarto umowy na wykonanie ekspertyz powstania osuwiska oraz utrzymania zdolności wydobywczych:

- Umowa nr GEK/PMR-KWT/00044/2017 (8M-W01/17) zawarta⁶¹ pomiędzy PGE GiEK, a Akademią Górniczo-Hutniczą Wydziałem Górnictwa i Geoinżynierii z siedzibą w Krakowie⁶² na wykonanie opracowania pn. „Ekspertyza geotechniczna w sprawie przebiegu i określenia przyczyn osuwiska powstałego na zwałowisku wewnętrznym w PGE GiEK S.A. Oddział KWB Turów”.

⁶⁰ Wylącono informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 2176 ze zm.; dalej: uodp) w związku z art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1913 ze zm.; dalej: uoznk). Wylączenie dokonane przez NIK w interesie PGE GiEK KWBT.

⁶¹ Umowa została podpisana przez strony 2 i 9 lutego 2017 r.

⁶² Dalej: AGH WGiG.

- Umowa nr GEK/PMR-KWT/16383/2016 (BM-W38/16) zawarta⁶³ pomiędzy PGE GiEK, a Fundacją „Nauka i Tradycje Górnicze”⁶⁴ WGiG AGH na wykonanie opracowania pn. „Analiza geotechniczna oraz określenie wytycznych w zakresie bieżących działań związanych z rozpoznaniem warunków geologiczno-górnich obszaru wystąpienia osuwiska na zwałowisku wewnętrznym w PGE GiEK S.A. Oddział KWB Turów oraz prowadzenia zwałowania wewnętrznego”.
- Umowa nr GEK/PMR-KWT/02032/2017 (AS-W05) na wykonywanie badań laboratoryjnych gruntów osuwiskowych i podłoża osuwiska w KWB Turów w Bogatyni zawarta 28 lutego 2017 r. pomiędzy PGE GiEK a Fundacją. Przedmiotem umowy było świadczenie usług polegających na wykonywaniu badań laboratoryjnych gruntów osuwiskowych i podłoża osuwiska, cech fizycznych i mechanicznych próbek pobranych z rdzeni NNS z 7 otworów wiertniczych.
- Umowa zawarta⁶⁵ w następstwie postępowania nr GEK/PMR-KWT/01896/18(AW-W04), przeprowadzonego w trybie zamówienia z wolnej ręki, pomiędzy PGE GiEK, a Fundacją; przedmiotem umowy było świadczenie usługi polegającej na wykonaniu opracowania naukowego pn. „Obliczenia stateczności uwarunkowane możliwościami technologicznymi wybierania I i II pokładu węgla w rejonie pompowni T7 wraz z zaleconym monitoringiem i obostrzeniami dotyczącymi pracy maszyn podstawowych w tym rejonie”.
- Umowa nr GEK/PMR-KWT/13659/2017 (AS-W23) na wykonanie opracowania pn.: „Opracowanie, analiza i ocena danych geotechnicznych wraz z nadzorem nad realizacją procesu zwałowania w okresie od 01.10.2017 r. do 31.12.2017 r.” dla PGE GiEK S.A. Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Turów zawarta 25 października 2017 r. pomiędzy PGE GiEK, a Stowarzyszeniem Naukowym im. Stanisława Staszica z siedzibą w Krakowie⁶⁶.
- Umowa zawarta⁶⁷ w następstwie postępowania nr POST/GEK/GEK/PMR-KWT/02836/2019 (WZ-W3) pomiędzy PGE GiEK, a Fundacją; przedmiotem umowy było świadczenie usługi polegającej na nadzorze naukowym nad procesem projektowania i eksploatacji zwałowiska wewnętrznego PGE GiEK KWB.
- Umowa zawarta⁶⁸ w następstwie postępowania nr POST/GEK/GEK/PMR-KWT/04959/2020, pomiędzy PGE GiEK, a Fundacją; przedmiotem umowy było świadczenie nadzoru eksperckiego nad procesem projektowania i eksploatacji zwałowiska wewnętrznego przez okres dziewięciu miesięcy (w podziale na trzy etapy) dla PGE GiEK KWB, w zakresie: 1. bieżącej oceny wyników obserwacji na podstawie materiałów dostarczonych przez PGE GiEK KWB (mapy wyrobisk górniczych, notatki miesięczne z obsługi geotechnicznej, wyniki pomiarów SKP⁶⁹, pomiarów inklinometrów i czujników ciśnienia porowych oraz programy pracy maszyn podstawowych); 2. analizy dokumentacji projektowych wykonanych przez podmioty zewnętrzne dla potrzeb techniczno-ruchowych PGE GiEK KWB, mających wpływ na bezpieczeństwo geotechniczne; 3. opiniowania dokumentacji wewnętrznej (Planów Ruchu i dodatków do Planu Ruchu, Planów Obsługi Geotechnicznej, Poleceń i instrukcji KRZG dotyczących zabezpieczenia geotechnicznego i monitoringu); 4. uczestnictwa w kwartalnych i w razie potrzeby doraźnych posiedzeniach Zespołu Zagrożeń Naturalnych; 5. wykonywania sprawozdań z prac w cyklach kwartalnych, obejmujących zebranie wytworzonych przez zespół ekspercki dokumentów, obliczenia stateczności całego zwałowiska zamykające każdy okres sprawozdawczy

⁶³ Umowa została podpisana przez strony 24 i 30 listopada 2016 r.

⁶⁴ Dalej: Fundacja.

⁶⁵ Umowa została podpisana przez strony 12 i 15 marca 2018 r.

⁶⁶ Dalej: Stowarzyszenie.

⁶⁷ Umowa została podpisana przez strony 23 i 29 kwietnia 2019 r.

⁶⁸ Umowa została podpisana przez strony 30 czerwca i 1 lipca 2020 r.

⁶⁹ System kontrolno-pomiarowy.

oraz prognozę stateczności na kolejny kwartał; 6. wykonywania obliczeń stateczności trójwymiarowo i kontrolnie na przekrojach płaskich.

- Umowa zawarta 13 grudnia 2018 r. w następstwie postępowania nr POST/GEK/GEK/PMR-KWT/05108/2018 (KC-W18/18) na opracowanie pn.: Koreferat do zgromadzonego materiału – ekspertyz technicznych w sprawie przebiegu i określenia przyczyn osuwiska powstałego na zwałowisku wewnętrznym dla PGE GiEK KWB, pomiędzy PGE GiEK, a Politechniką Wrocławską z siedzibą we Wrocławiu.

- Umowa zawarta⁷⁰ w następstwie postępowania nr POST/GEK/GEK/PMR-KWT/13962/2019 (MS-WR16), pomiędzy PGE GiEK, a Fundacją; przedmiotem umowy było świadczenie usługi polegającej na wykonaniu opracowania naukowego pt. „Ocena warunków stateczności przedstawionych w Dwuletnim Planie Robót Górniczych na lata 2020-2021” oraz w „Projekcie technicznym docelowej eksploatacji złoża Turów i wewnętrznego zwałowania nadkładu vol. 2 - lata 2020-2026” dla PGE GiEK KWB.

- Umowa nr GEK/PMR-KWT/06696/2017 (FG-W03/17) na wykonanie opracowania „Poszerzenie zakresu nowych poziomów zwałowych we wschodnim rejonie osuwiska”, zawarta⁷¹ pomiędzy PGE GiEK, a Stowarzyszeniem.

- Umowa zawarta⁷² w następstwie postępowania nr GEK/PMR-KWT/09077/2018 (MK-WR 06), przeprowadzonego w trybie zamówienia z wolnej ręki, pomiędzy PGE GiEK, a Fundacją; przedmiotem umowy było świadczenie usługi polegającej na wykonaniu ekspertyzy dotyczącej możliwości poszerzenia zakresu sypania we wschodnim rejonie zwałowiska wewnętrznego dla zwałowarki Z-48.

- Zamówienie z 1 marca 2018 r. usługi w ramach postępowania nr GEK/PMR-KWT/01845/2018 (MK-U 19) od Politechniki Wrocławskiej Wydziału Budownictwa Lądowego i Wodnego; przedmiotem zamówienia była „Ocena skuteczności wzmocnienia bloku zwałowego w sposób określony przez Polecenie KRZG o/KWB Turów nr 7/2017 na podstawie sondowań CPTU”.

- Umowa nr GEK/PMR-KWT/05493/2017 (BM-W08/17) na wykonanie opracowania „Analiza i interpretacja wyników sondowań sondą statyczną na zwałowisku wewnętrznym PGE GiEK S.A. Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Turów w Bogatyni” zawarta⁷³ pomiędzy PGE GiEK, a Przedsiębiorstwem Innowacyjno-Wdrożeniowym „GEOSOFT” Sp. z o.o. z siedzibą we Wrocławiu.

- Umowa nr GEK/PMR-KWT/16978/2016 (IR-W40/16) na wykonanie opracowania pn. „Badania wpływu warunków hydrogeologicznych na powstanie osuwiska zwałowiska wewnętrznego w KWB Turów wraz z koncepcją dalszego działania systemu odwodnienia do końca eksploatacji” zawarta pomiędzy PGE GiEK, a Politechniką Wrocławską z siedzibą we Wrocławiu.

(akta kontroli str. 270-275)

Przyczyny powstania osuwiska na zwałowisku wewnętrznym określone zostały w sporządzonych analizach i ekspertyzach:

- „Ekspertyza geotechniczna w sprawie przebiegu i określenia przyczyn osuwiska powstałego na zwałowisku wewnętrznym w PGE GiEK S.A. oddział KWB Turów - Ocena warunków geologiczno-górniczych i hydrogeologicznych dla zwałowiska wewnętrznego w KWB Turów przed wystąpieniem osuwiska – Etap I”⁷⁴ - pomimo prowadzenia zwałowania zgodnie z obowiązującymi przepisami i najlepszą wiedzą

⁷⁰ Umowa została podpisana przez strony 13 i 20 stycznia 2020 r.

⁷¹ Umowa została podpisana przez strony 5 i 7 lipca 2017 r.

⁷² Umowa została podpisana przez strony 9 i 12 lipca 2018 r.

⁷³ Umowa została podpisana przez strony 24 i 29 maja 2017 r.

⁷⁴ Opracowana w grudniu 2017 r. przez zespół autorski pod kierownictwem prof. dr hab. inż. Antoni Tajduś oraz prof. dr hab. inż. Marek Cała - Wydział Górnictwa i Geoinżynierii, Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie.

techniczną wystąpiło osuwisko o niespotykanej dotychczas skali. Zdaniem autorów, [...]75. W II etapie ekspertyzy76 oceniono powstałe osuwisko jako nietypowe zjawisko przyrodnicze, niemożliwe do przewidzenia przy ówczesnym stanie wiedzy. [...]77. Wymienione czynniki, zdaniem autorów ekspertyzy przyczyniły się do powstania zjawiska przyrodniczego o przebiegu nietypowym, dotychczas niespotykanym w polskim, a najprawdopodobniej także w światowym odkrywkowym górnictwie węglowym. Osuwisko miało nietypowy charakter, na który złożyły się jego wielkość - objęcie deformacjami 5,4 km² powierzchni zwału, olbrzymia objętość uaktywnionych mas osuwiskowych (szacunki wskazują na ok. 500-600 mln m³), etapowy rozwój procesu osuwiskowego a także bardzo intensywne tempo deformacji, których prędkość kształtowała się na poziomie około 50-600 m/dobę. Zjawisko nie mogło, w ocenie autorów opracowania, zostać wcześniej przewidziane (w świetle ówczesnej wiedzy).

- Według autorów opracowania „Analiza geotechniczna oraz określenie wytycznych w zakresie bieżących działań związanych z rozpoznaniem warunków geologiczno-górnicznych obszaru wystąpienia osuwiska na zwałowisku wewnętrznym w PGE GiEK S.A. Oddział KWB Turów oraz prowadzenia zwałowania wewnętrznego”78 przyczyny powstania osuwiska zostały podzielone na dwie grupy, tj. przyczyny bezpośrednie – fizyczne oraz przyczyny pośrednie, tj. planistyczno-projektowe. Z punktu widzenia geomechaniki bezpośrednią przyczyną powstania osuwiska było przekroczenie stanu równowagi granicznej na powierzchni lub powierzchniach poślizgu osuwiska. [...]79. Ze względu na skalę oraz gwałtowność i etapowość ruchu osuwisko było niemożliwym do przewidzenia zjawiskiem przyrodniczym.

- Ekspertyza w zakresie rozwiązań technicznych stosowanych w Zakładzie Górniczym Kopalnia Węgla Brunatnego „Turów”80 – pomimo prowadzenia zwałowania zgodnie z obowiązującymi przepisami i najlepszą wiedzą techniczną wystąpiło osuwisko o niespotykanej dotychczas skali. [...]81 procesów rządzących zachowaniem się zwałowiska wymaga nowego podejścia do zagadnienia.

- W treści „Koreferatu do zgromadzonego materiału – ekspertyz technicznych w sprawie przebiegu i określenia przyczyn osuwiska powstałego na zwałowisku wewnętrznym dla PGE GiEK S.A. Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Turów”82 autorzy potwierdzili, że zaistniałe w 2016 r. na terenie KWB osuwisko było zjawiskiem przyrodniczym o niespotykanej jak dotąd skali i przebiegu, niemożliwym do przewidzenia przy ówczesnym stanie wiedzy.

75 Wyłączono informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uoddp w związku z art. 11 ust. 4 uoznk. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie PGE GiEK KWBT.

76 „Ekspertyza geotechniczna w sprawie przebiegu i określenia przyczyn osuwiska powstałego na zwałowisku wewnętrznym w PGE GiEK S.A. oddział KWB Turów - Etap II” opracowana w maju 2018 r. przez zespół autorski pod kierownictwem prof. dr hab. inż. Antoni Tajduś oraz prof. dr hab. inż. Marek Cała - Wydział Górnictwa i Geoinżynierii, Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie.

77 Wyłączono informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uoddp w związku z art. 11 ust. 4 uoznk. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie PGE GiEK KWBT.

78 Fundacja „Nauka i Tradycje Górnicze” WGiG AGH.

79 Wyłączono informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uoddp w związku z art. 11 ust. 4 uoznk. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie PGE GiEK KWBT.

80 Sporządzona w maju 2017 r. przez zespół autorski AGH pod przewodnictwem prof. dr hab. inż. Antoniego Tajdusia oraz prof. dr hab. inż. Marka Cała.

81 Wyłączono informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uoddp w związku z art. 11 ust. 4 uoznk. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie PGE GiEK KWBT.

82 Sporządzony na Wydziale Budownictwa Lądowego i Wodnego Politechniki Wrocławskiej w grudniu 2018 r. (raport serii U nr 120/2018) przez zespół badawczy pod kierownictwem prof. dr. hab. inż. Dariusza Łydzby.

- Autorzy opracowania „Badania wpływu warunków hydrogeologicznych na powstanie osuwiska zwałowiska wewnętrznego w KWB Turów wraz z koncepcją dalszego działania systemu odwodnienia do końca eksploatacji” przypuszczają, że [...]”⁸³.

(akta kontroli str. 754-894)

Stosownie do wymogu określonego w § 22 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 8 kwietnia 2013 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu odkrywkowego zakładu górniczego⁸⁴, KRZG zawiadomił Okręgowy Urząd Górniczy we Wrocławiu⁸⁵ o niebezpiecznym zdarzeniu polegającym na wystąpieniu osuwiska na zwałach wewnętrznych. Zgodnie z Planem ratownictwa⁸⁶, w KWB podjęto akcję ratowniczą. Przebieg akcji zapisany został w Książce prowadzenia akcji ratowniczej. W związku z ustabilizowaniem się osuwiska na zwałowisku wewnętrznym oraz sytuacji w Zakładzie Górnicy (stabilne dostawy węgla do Elektrowni Turów) KRZG zamknął akcję ratowniczą 4 października 2016 r.

W okresie prowadzenia akcji ratowniczej odbyło się siedem posiedzeń Sztabu Akcji Ratowniczej, z których sporządzono szczegółowe protokoły.

(akta kontroli str. 528-624)

Na skutek zawiadomienia o niebezpiecznym zdarzeniu OUG przeprowadził oględziny miejsca zdarzenia: 26 września 2016 r. (w godzinach 10:00-11:00), 27 września 2016 r. (w godzinach 8:00-20:00) oraz 28 września 2016 r. (w godzinach 8:00-19:00)⁸⁷. Zgodnie z adnotacją zamieszczoną w protokole oględzin, stanowił on zawiadomienie o wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie ustalenia przyczyn i okoliczności niebezpiecznego zdarzenia – polegającego na utracie stateczności zbocza zwałowiska wewnętrznego oraz awarii zwałowarki Z-47.

Kolejne oględziny miejsca niebezpiecznego zdarzenia OUG przeprowadził 5 października 2016 r. w godzinach 10:00-13:00⁸⁸. Zgodnie z adnotacją zamieszczoną w protokole, ustalenia z oględzin stanowiły podstawę do wszczęcia postępowań administracyjnych w zakresie wstrzymania ruchu w części zakładu górniczego oraz nakazania przedsiębiorcy dokonania określonych czynności, niezbędnych do zapewnienia prawidłowego prowadzenia ruchu zakładu górniczego, innych niż środki profilaktyczne.

(akta kontroli str. 625-630)

W związku ze zdarzeniem Dyrektor OUG wydał cztery decyzje administracyjne:

- WRO.90.31.2016.DG-1/DP z 10 października 2016 r., wstrzymująca ruch zakładu górniczego KWB w części dotyczącej: zwałowania wewnętrznego w granicach objętych strefą zagrożenia związaną z wystąpieniem osuwiska⁸⁹ oraz zwałowarki typu ZGOT 11500 nr zakładowy Z-47 do czasu ustalenia przez KRZG bezpiecznych zasad wyprowadzenia tej maszyny (lub jej elementów) ze strefy zagrożenia związanej wystąpieniem osuwiska;

⁸³ Wyłączono informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uodp w związku z art. 11 ust. 4 uoznK. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie PGE GiEK KWBT.

⁸⁴ Dz. U. z 2013 r., poz. 1008 ze zm.

⁸⁵ Dalej: OUG. Informacja o niebezpiecznym zdarzeniu z 26 września 2016 r., godz. 21.00.

⁸⁶ Załącznik nr 1 do instrukcji KRZG nr 18023/A z 3 lutego 2015 r.

⁸⁷ Protokół oględzin miejsca niebezpiecznego zdarzenia z 28 września 2016 r.

⁸⁸ Protokół oględzin miejsca niebezpiecznego zdarzenia z 10 października 2016 r.

⁸⁹ Wyznaczona współrzędnymi 41 otworów podanych w decyzji.

- WRO.90.32.2016.DG1/DP z 10 października 2016 r., nakazująca PGE GiEK dokonanie określonych czynności, niezbędnych do zapewnienia prawidłowego prowadzenia ruchu zakładu górniczego, innych niż środki profilaktyczne;
- WRO.94.4.2016.D z 10 października 2016 r., nakazująca PGE GiEK sprawdzenie prawidłowości stosowanych dotychczas rozwiązań technicznych w zakładzie górniczym KWB w zakresie bezpiecznego prowadzenia zwałowania mas ziemnych na zwałowisku wewnętrznym, doboru przyjętych parametrów geotechnicznych, zastosowania niezbędnych metod i technik pomiarowych dla kontrolowania deformacji zwałowiska oraz nakazania wskazania działań profilaktycznych w celu zapewnienia stateczności zwałowiska;
- WRO.90.5.2017.D z 16 lutego 2017 r., nakazująca PGE GiEK sprawdzenie prawidłowości rozwiązań stosowanych przez przedsiębiorcę w zakresie ustalania wielkości dopływu wód do zwałowiska wewnętrznego w KWB oraz doboru parametrów systemu odwadniania tego zwałowiska, w ten sposób, że przyjęte rozwiązania zostaną przeanalizowane przez jednostkę badawczą, która przedstawi propozycje metodyki ustalania wielkości dopływu wód do zwałowiska oraz docelowy sposób doboru ww. parametrów systemu odwadniania.

(akta kontroli str. 631-637, 641-642)

W wyniku prowadzenia postępowania w zakresie ustalania stanu faktycznego i przyczyn niebezpiecznego zdarzenia 15 lutego 2017 r. Dyrektor OUG wydał orzeczenie o niebezpiecznym zdarzeniu, zaistniałym 26 września 2016 r. w KWB „Turów” w Bogatyni, należącej do PGE GiEK Oddział KWB Turów – polegającym na wystąpieniu osuwiska zwałowiska wewnętrznego⁹⁰. W orzeczeniu tym wskazano m.in., że przyczyną niebezpiecznego zdarzenia była utrata stateczności korpusu zwałowiska, a do powstania niebezpiecznego zdarzenia mogły przyczynić się następujące czynniki: prawdopodobne powstawanie stref zawodnionych w zwałowanych utworach, będących m.in. skutkiem powodzi z 2010 r. i kolejnego zalania spągu wyrobiska w 2011 r., obniżających parametry wytrzymałościowe zwałowiska; zwiększona koncentracja robót zwałowych, głównie na wyższych piętrach w okresie ostatnich lat obniżająca tempo zagęszczania się zwałowanych mas; brak wystarczającej wiedzy dotyczącej dopuszczalnej intensywności zwałowania popartej badaniami eksperckimi i ustaleniami specjalistycznych służb przedsiębiorcy; niewystarczająca znajomość zjawisk zachodzących w funkcji czasu w podłożu i korpusie zwałowiska; brak jednolitych kryteriów postępowania w sytuacji sygnalizującej wzrost zagrożenia; brak sformalizowanego systemu ostrzegania o osuwiskach.

Dyrektor OUG wskazał, że w związku z zaistniałym zdarzeniem nie stwierdzono naruszenia przepisów. Zauważono, że pomimo znacznego zaangażowania technicznego i organizacyjnego ze strony przedsiębiorcy, system zwalczania zagrożenia osuwiskowego okazał się nieskuteczny.

We wnioskach służących zapobieżeniu podobnym wypadkom w przyszłości, Dyrektor OUG wskazał w orzeczeniu na konieczność realizacji wszystkich obowiązków wynikających z wydanych wobec przedsiębiorcy decyzji administracyjnych oraz na potrzebę podjęcia przez przedsiębiorcę działań w zakresie: zintensyfikowania i rozszerzenia – o nowe techniki pomiarowe deformacji oraz adekwatne działania profilaktyczne – metodyki rozpoznawania zagrożenia osuwiskowego, jako zagrożenia decydującego o bezpieczeństwie i efektywności wydobywania węgla w świetle zaistniałego zdarzenia; usprawnienia zasad komunikacji pomiędzy służbami w zakresie bieżącego przepływu istotnych informacji o sytuacji geotechnicznej i hydrogeologicznej w obszarze zwałowiska

⁹⁰ WRO.6521.3.2016.WZ/PF.

i w jego otoczeniu; usprawnienia koordynacji w zakresie pracy zespołu do spraw zagrożeń, zarządzeń wydawanych przy udziale tego zespołu przez KRZG oraz sposobu dokumentowania działań podejmowanych przez poszczególne służby kopalniane; dokonania wszechstronnej analizy możliwości zapobiegania uplastycznianiu się mas zwałowych oraz ustalenia bezpiecznych technologii zwałowania wraz z określeniem granicznych ilości zwałowanych mas w poszczególnych częściach zwałowiska; zorganizowania odpowiedniego systemu monitorowania zagrożenia wraz z ustaleniem sposobu właściwego reagowania na sygnalizowane zagrożenie w celu zapewnienia możliwości reakcji na wczesne, odwracalne symptomy zagrożenia osuwiskowego. Powyższe zagadnienia stały się przedmiotem pisma skierowanego przez Dyrektora OUG z 16 lutego 2017 r.⁹¹

(akta kontroli str. 643-657)

Wykonano wszystkie zalecenia w wydanych przez OUG decyzjach.

W ramach decyzji WRO.90.31.2016.DG-1/DP:

- KRZG ustalił⁹² parametry mechaniczne warstw geotechnicznych na podstawie badań laboratoryjnych wykonanych na próbkach z rdzeni wiertniczych pobranych w latach 2016-2019 w rejonie ograniczonym strefą zagrożenia określoną w decyzji oraz badań próbek z rdzeni otworów poza tą strefą oraz odwrotnych obliczeń stateczności i wniosków zawartych w opracowaniu pt. „Ekspertyza geotechniczna w sprawie przebiegu i określenia przyczyn osuwiska powstałego na zwałowisku wewnętrznym w PGE GiEK S.A. oddział KWB Turów” cz. I i II, Kraków, maj 2018 r.
- KRZG ustalił⁹³ zasady kontroli deformacji zwałowiska wewnętrznego w części objętej osuwiskiem, w którym szczegółowo określił odpowiedzialne służby za realizację pomiarów deformacji z rozróżnieniem na rodzaj prowadzonych pomiarów.
- KRZG ustalił⁹⁴ zasady postępowania przed rozpoczęciem zwałowania, warunki bezpiecznej pracy zwałowarek, monitoring i zasady kontroli robót zwałowych oraz zasady postępowania w przypadku stwierdzenia zagrożeń w sytuacjach szczególnych w oparciu o opinię zewnętrznych ekspertów z zakresu geologii i geotechniki zawarte w opracowaniu „Ekspertyza geotechniczna w sprawie przebiegu i określenia przyczyn osuwiska powstałego na zwałowisku wewnętrznym w PGE GiEK S.A. Oddział KWB Turów” cz. II.
- KRZG wydał 25 października 2016 pismo okólne nr 51/2016⁹⁵, w którym ustalił bezpieczne zasady prowadzenia niezbędnych robót w obrębie osuwiska⁹⁶. Równoległe z tymi robotami prowadzono makroniwelację terenu osuwiska, która została zakończona 31 grudnia 2018 r.
- 15 maja 2020 r. poinformowano⁹⁷ Dyrektora OUG o zrealizowaniu wymogów decyzji oraz o zamiarze rozpoczęcia robót zwałowych w części zwałowiska objętej decyzją.
- KRZG ustalił⁹⁸ zasady bezpiecznego wyprowadzenia elementów zwałowarki ZGOT-11500 nr zakładowy Z-47 ze strefy zagrożenia związanej z osuwiskiem oraz

⁹¹ WRO.6521.2.2016.DG-1.

⁹² Pismo okólne nr 6/2020 z 12 maja 2020 r.

⁹³ Pismo okólne nr 7/2020 w sprawie ustalenia zasad kontroli deformacji zwałowiska wewnętrznego w części objętej osuwiskiem.

⁹⁴ Pismo okólne nr 5/2020 w sprawie ustalenia bezpiecznych zasad prowadzenia zwałowania na zwałowisku wewnętrznym.

⁹⁵ Zmienione pismem okólnym nr 55/2016 z 30 listopada 2016 r.

⁹⁶ W szczególności w celu odzyskania maszyn, urządzeń i sprzętu (oraz ich części, w tym taśm przenośnikowych) znajdujących się w rejonie osuwiska. Prace to obejmowały prace demontażowe i transportowe możliwych do odzyskania maszyn i ich części.

⁹⁷ Pismem Dyrektora Kopalni D/3434/20.

⁹⁸ Poleceniem 4/2017 z 6 czerwca 2017 r.

określił⁹⁹ zasady prowadzenia specjalistycznych robót strzałowych związanych z demontażem zwałowarki Z-47.

W ramach decyzji WRO.90.32.2016.DG1/DP:

- Wykonano opracowania: „Wstępna ocena stateczności zwału w rejonach planowanych robót górniczych zwałowarkami Z-45 i Z-48” FNiTG, Kraków, grudzień 2016 r. oraz „Wstępna ocena stateczności zwału w rejonie południowo-wschodnim zwałowiska wewnętrznego dla planowanych postępów frontów zwałowych zwałowarek Z-46 i Z-45 do końca 2018 r.” FNiTG, Kraków, styczeń 2017 r. Obydwa opracowania oceniono na posiedzeniach ZZN i pozytywnie zaopiniowano na posiedzeniach 10/2016 z 22 listopada 2016 r. i 1/2017 z 30 stycznia 2017 r.

- KRZG ustalił zasady rozpoznawania budowy geologicznej i warunków geotechnicznych wyrobiska górniczego w obrębie planowanego zwałowania wewnętrznego we wschodniej części (obrzeżu) zwałowiska w Dokumentacji Technicznej Kształtowania Zwałowiska w oparciu o opracowanie „Dokumentacja geologiczno-inżynierska północno-wschodniej części wyrobiska odkrywkowego dla potrzeb projektowania i rozwoju zwałowania wewnętrznego nadkładu”, sporządzone przez zespół pracowników naukowych Politechniki Wrocławskiej w listopadzie 2019 r.

- Zasady oraz zakres kontroli deformacji zwałowiska wewnętrznego, nieobjętego osuwiskiem zapoczątkowanym 27 września 2016 r. zawarte zostały w Planie Ruchu Zakładu Górniczego (ogólne), w Planie Obsługi Geotechnicznej i Dokumentacji Technicznej Kształtowania Zwałowiska (szczegółowe). Powyższe dokumenty zostały zatwierdzone przez KRZG oraz Dyrektora OUG (w formie dodatków do Planu Ruchu na lata 2016-2018 oraz 2020-2025).

- Wykonano opracowania: „Wstępna ocena stateczności zwału w rejonach planowanych robót górniczych zwałowarkami Z-45 i Z-48” FNiTG, Kraków, grudzień 2016 r. oraz „Wstępna ocena stateczności zwału w rejonie południowo-wschodnim zwałowiska wewnętrznego dla planowanych postępów frontów zwałowych zwałowarek Z-46 i Z-45 do końca 2018 r.” FNiTG, Kraków, styczeń 2017 r. Na podstawie wymienionych ekspertyz wykonano Dodatek nr 2 do Planu Ruchu na lata 2016-2018, który określił zakres i bezpieczne zasady prowadzenia robót górniczych na zwałowisku w części nie objętej osuwiskiem.

- 25 stycznia 2017 r. przekazano Dyrektorowi OUG ekspertyzy „Wstępna ocena stateczności zwału w rejonach planowanych robót górniczych zwałowarkami Z-45 i Z-48” FNiTG, Kraków grudzień 2016 r. oraz „Wstępna ocena stateczności zwału w rejonie południowo-wschodnim zwałowiska wewnętrznego dla planowanych postępów frontów zwałowych zwałowarek Z-46 i Z-45 do końca 2018 r.” FNiTG, Kraków, styczeń 2017 r. Ekspertyzy zawierały ocenę wyników analizy sytuacji geologiczno-górnictwej i geotechnicznej oraz charakterystyki zagrożenia osuwiskowego na zwałowisku wewnętrznym nieobjętym osuwiskiem zapoczątkowanym 27 września 2016 r.

W ramach decyzji WRO.94.4.2016.D sporządzono opracowanie pt. „Ekspertyza w zakresie rozwiązań technicznych stosowanych w Zakładzie Górniczym Kopalnia Węgla Brunatnego ‘Turów’”, w którym dokonano analizy bezpiecznego prowadzenia zwałowania mas ziemnych na zwałowisku wewnętrznym; doboru przyjętych parametrów geologiczno-inżynierskich; stosowania niezbędnych metod i technik pomiarowych dla kontrolowania deformacji zwałowiska i jego podłoża; podejmowanych działań profilaktycznych w celu zapewnienia stateczności zwałowiska. Dokumentacja została przyjęta protokołem nr 5 z posiedzenia Komisji

⁹⁹ Poleceniem 14/2017 z 12 grudnia 2017 r.

ds. wyjaśnienia okoliczności i przyczyn powstania osuwiska na zwałowisku wewnętrznym z 21 czerwca 2017 r. i przesłana do Dyrektora OUG.

W ramach decyzji WRO.90.5.2017.D wykonano opracowanie „Badania wpływu warunków hydrogeologicznych na powstanie osuwiska zwałowiska wewnętrznego w KWB Turów wraz z koncepcją dalszego działania systemu odwodnienia do końca eksploatacji. Etap I i II” Politechnika Wrocławska, Wrocław, listopad 2017 r. Po pozytywnej opinii Komisji ds. wyjaśnienia okoliczności i przyczyn powstania osuwiska na zwałowisku wewnętrznym¹⁰⁰, opracowanie zostało przesłane do Dyrektora OUG.

(akta kontroli str. 1651-1657)

W odpowiedzi na pismo WRO.6521.3.2016.DG-1 z 16 lutego 2017 r., w którym Dyrektor OUG działając dla zapewnienia ochrony zdrowia lub życia ludzkiego oraz bezpieczeństwa ruchu zakładu górniczego, które zostałyby zagrożone w przypadku wystąpienia kolejnego zdarzenia tego rodzaju, uznał za konieczne podjęcie szeregu działań organizacyjnych i technicznych mających na celu zapewnienie ciągłości ruchu Kopalni aż do wyeksploatowania zasobów złoża wykonano:

- Podstawowe pomiary przemieszczeń punktów na powierzchni zwałowiska, ciśnień porowych w korpusie zwałowiska oraz przemieszczeń wgłębnych odbywają się w sposób zdalny. W celu automatyzacji procesu oceny pomiarów zdalnych prowadzony jest projekt innowacyjny pn.: „Innowacyjny system wczesnego ostrzegania przed zagrożeniem osuwiskowym”. Do dnia zakończenia kontroli projekt nie został zakończony. Zastosowano rozwiązania techniczne do pomiarów przemieszczeń powierzchniowych i wgłębnych w oparciu o System GeoMoS¹⁰¹, inklinometri SAAV¹⁰², strunowe czujniki ciśnień porowych montowane za pomocą sondy statycznej. Wykonano i przetestowano pilotażową instalację z geodrenów, przetestowano wykonywanie podsypki żwirowej jako uzupełnienia drenaży podzwałowych oraz jako drenaż międzywałowy, przeanalizowano i przetestowano technologię wzmocnienia pięt zwałowych za pomocą sprzętu pomocniczego (spycharka i walec kołkowy).

- W zakresie usprawnienia zasad komunikacji pomiędzy służbami od 26 stycznia 2018 r. obowiązywała instrukcja¹⁰³ określająca dokumenty, na podstawie których prowadzony jest ruch ZG KWB Turów. Wprowadzono w miejsce notatki z obsługi geotechnicznej, notatki z obsługi geotechnicznej, hydrogeologicznej i mierniczej, która po akceptacji Przewodniczącego ZZN trafia do zatwierdzenia przez KRZG, oraz nowe dokumenty¹⁰⁴. Wprowadzono regulacje dotyczące przepływu informacji pomiędzy służbami ZG KWB.

- Zaktualizowano polecenie KRZG w sprawie powołania ZZN oraz ustalenia zasad działalności tego Zespołu.

- Przeanalizowano stateczności zaprojektowanych pięt zwałowych i oceniono ryzyko uplastycznienia się gruntu zwałowego w najbardziej prawdopodobnej strefie zniszczenia. Analiza przeprowadzona została w Projekcie technicznym docelowej eksploatacji złoża „Turów” i wewnętrznego zwałowania nadkładu¹⁰⁵.

¹⁰⁰ Protokół nr 8 z dnia 3 kwietnia 2018 r.

¹⁰¹ Leica GeoMos jest systemem do automatycznego monitoringu deformacji.

¹⁰² Automatyczna sonda inklinometryczna systemu monitoringu strukturalnego umożliwiającą integrację z platformami do zbierania i wizualizacji danych pomiarowych.

¹⁰³ INST 18086/B wydana przez KRZG „Dokumenty określające roboty górnicze i warunki bezpiecznego prowadzenia tych robót w Oddziale Kopalnia Węgla Brunatnego Turów”.

¹⁰⁴ Ocena Stanu Technicznego Obiektów Hydrotechnicznych Systemu Odwodnienia Powierzchniowego (OSOP) wykonywany co roku; Program Prac Badawczych, Wiertniczych i Odwodnieniowych (PP) wykonywany co kwartał.

¹⁰⁵ PGRW, Geosoft. Sosnowiec, Wrocław, grudzień 2019 r.

- Zorganizowano bieżący monitoring zagrożeń geotechnicznych na podstawie Planu Obsługi Geotechnicznej na 2022 r. Plan określał częstotliwości prowadzenia obserwacji terenowych, pomiary przemieszczeń powierzchniowych w punktach geodezyjnych, pomiary przemieszczeń wgłębnych w inklinometrach oraz pomiary zmian ciśnień porowych w czujnikach zamontowanych w korpusie zwałowiska. W Planie uwzględniono wytyczne dotyczące monitoringu w rejonach pracy zwałowarek przedstawione w opracowaniach wykonanych na bieżące potrzeby ruchowe dla Kopalni.

(akta kontroli str. 1656-1657)

Na podstawie zarządzenia nr 32 Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach¹⁰⁶ z 7 października 2016 r. powołany został Zespół doradczo-opiniodawczy do analizy niektórych zagadnień związanych z prowadzeniem ruchu zakładu górniczego KWB. Do zadań Zespołu należała weryfikacja zasad prowadzenia robót górniczych na terenie zwałowiska wewnętrznego zakładu górniczego KWB, gdzie 27 września 2016 r. doszło do niebezpiecznego zdarzenia polegającego na osunięciu się mas ziemnych; a także przygotowanie opinii w zakresie możliwości bezpiecznego prowadzenia robót w rejonie miejsca tego zdarzenia.

Pracę Zespołu zakończyła wydana w grudniu 2018 r. opinia w sprawie możliwości bezpiecznego prowadzenia robót na terenie zwałowiska wewnętrznego KWB w rejonie osuwiska, które miało miejsce we wrześniu 2016 r. Dokument ten zawierał m.in. opis przebiegu i przyczyn zdarzenia, działań Zespołu w latach 2016-2018, działań podjętych przez Dyrektora OUG oraz opinię dotyczącą bezpiecznego prowadzenia robót w rejonie powstałego osuwiska. W opinii wskazano m.in., że dla rozwoju osuwiska miały znaczenie zarówno budowa geologiczna złoża, jak i w szczególności sama budowa zwałowiska wewnętrznego; pewną rolę w powstaniu osuwiska opinia przypisywała też zawodnieniu zwału wodami powodziowymi, które wdarły się do wyrobiska w 2010 r. oraz towarzyszącymi powodzi dużymi opadami atmosferycznymi, czego skutkiem było wyłączenie z pracy szeregu studni odwadniających podłoże zwałowiska. W treści opinii zauważono także, że w sporządzanych opracowaniach analizy stateczności zwałowiska kryła się niepewność jego oceny, co skutkowało m.in. tym, że autorzy opracowań, opinii i ekspertyz przyjmowali różniące się wartości parametrów wytrzymałościowych gruntu i uzyskiwali zróżnicowane wartości wskaźników stateczności, a w efekcie – różniące się oceny stabilności tych samych partii zwału. Dokonywane analizy nie wskazywały jednak na możliwość powstania tak dużego osuwiska. Ponadto wskazano, że kształt zwałowiska był wynikiem skrupowanych warunków prowadzenia zwałowania po 2005 r., w wyniku wcześniejszego zakończenia zwałowania na zwałowisku zewnętrznym oraz ograniczenia możliwości zwałowania po wystąpieniu powodzi w 2010 r., a kaskadowy układ zwałowarek mógł powodować lokalne dociążanie struktury zwałowiska. W podsumowaniu opinii wskazano, że bezpośrednią przyczyną powstania osuwiska było przekroczenie stanu równowagi granicznej na powierzchni lub powierzchniach poślizgu osuwiska. Przyczyny powstania zdarzenia miały wielowymiarowy charakter i wzajemnie na siebie oddziaływały. Istotnym czynnikiem były niskie wartości parametrów oporu ścinania gruntów w strefie poślizgu oraz odmienne w większości konsekwentne nachylenie podłoża. Istotny był też wpływ zawodnienia i intensywność zwałowania (szybszy przyrost obciążeń). W związku ze zwiększonym zapotrzebowaniem na węgiel (wg planów na lata 2016-2020) doszło do wzrostu intensywności zwałowania nadkładu.

¹⁰⁶ Dalej: WUG.

W części końcowej opinii wydano do realizacji sześć zaleceń, które powinny być uwzględnione w prowadzonej działalności górniczej. Zalecenia te zostały przez Kopalnię wdrożone. M.in. przygotowano dwie niezależne koncepcje docelowej eksploatacji, które określały kierunki przyszłej eksploatacji z bocznej eksploatacyjnej oraz zwałowania wewnętrznego¹⁰⁷ oraz opracowano w grudniu 2019 r. „Projekt techniczny docelowej eksploatacji złoża 'Turów'”, dodatek nr 5 do Projektu Zagospodarowania Złoża, nowy Plan Ruchu. Na wniosek PGE GiEK S.A. o zmianę koncesji nr 65/94 z 24 października 2019 r. na wydobywanie węgla brunatnego i kopalin towarzyszących ze złoża węgla brunatnego „Turów” w zakresie jednokrotnego wydłużenia terminu obowiązywania koncesji o 6 lat uzyskano koncesję na wydobywanie kopaliny ze złoża do 30 kwietnia 2026 r.¹⁰⁸ W celu zabezpieczenia centralnej części zwałowiska wewnętrznego zlecono firmie proGIG-projekt z siedzibą we Wrocławiu opracowanie pn. „Projekt eksploatacji węgla i zwałowania nadkładu w rejonie pompowni głównej T-7”. W dniu 22 grudnia 2020 r. uzyskano pozytywną opinię Komisji WUG w sprawie wniosku o zniesienie strefy zagrożenia i realizacji projektu eksploatacji węgla i zwałowania nadkładu w rejonie pompowni głównej T-7. W dniu 23 grudnia 2020 r.¹⁰⁹ uzyskano zgodę na zmniejszenie granic strefy zagrożenia w sposób umożliwiający realizację projektu eksploatacji węgla i zwałowania nadkładu w rejonie pompowni głównej T-7.

W okresie od 2017 r. zaprojektowano oraz wykonano w Kopalni system monitoringu geotechnicznego zwałowiska, który obejmował pomiary deformacji powierzchniowych na zwałowisku wewnętrznym z zastosowaniem automatycznego sposobu pomiaru. Do 16 lutego 2022 r. zainstalowano 110 punktów pomiarowych (GeoMoS). W tym samym okresie wykonano projekt i montaż urządzeń do pomiarów przemieszczeń wglębnych (inklinometry SAAV) i pomiarów ciśnień porowych (CPW). Wg stanu na 16 lutego 2022 r. sieć pomiarowa składała się z 78 czujników CPW i 12 inklinometrów SAAV.

W celu integracji pomiarów i określenia kryteriów ostrzegawczych i alarmowych sporządzono „Opracowanie związku pomiędzy maksymalnym ciśnieniem porowym, a przemieszczeniami wglębnymi dla PGE GiEK S.A. Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Turów”¹¹⁰. W czasie kontroli NIK prowadzone było postępowanie przetargowe na implementację działającego systemu monitoringu geotechnicznego do środowiska GeoWebPublisher¹¹¹.

Ustalono parametry mechaniczne dla warstw geotechnicznych korpusu i podłoża zwałowiska wewnętrznego¹¹² w oparciu o rozpoznanie geologiczno-inżynierskie parametrów mechanicznych gruntów zwałowych oraz podłoża zwałowiska dokonane za pomocą badań laboratoryjnych z rdzeni wiertniczych wykonanych po zejściu osuwiska w latach 2016-2019. Badania prowadzono w jednym laboratorium wg takich samych procedur, zapewniając porównywalność wyników badań. Ponadto

¹⁰⁷ „Koncepcja docelowej eksploatacji złoża Turów w warunkach górniczo-geologicznych zdeterminowanych osuwiskiem zaistniałym na zwałowisku wewnętrznym Kopalni” sporządzona w listopadzie 2017 r. przez Fundację Nauka i Tradycje Górnicze z siedzibą przy Wydziale Górniczym i Geoinżynierii AGH w Krakowie przez zespół naukowy pod kierownictwem prof. dr hab. inż. Zbigniewa Kasztelewicza oraz „Koncepcja docelowej eksploatacji złoża Turów w warunkach górniczo-geologicznych zdeterminowanym osuwiskiem zaistniałym na zwałowisku wewnętrznym Kopalni” sporządzona w listopadzie 2017 r. przez PRGW z Sosnowca wraz z podwykonawcą Geosoft sp. z o.o. z Wrocławia.

¹⁰⁸ Decyzja Ministra Klimatu DGK-VI.4770.35.2019.MN.19 z 20 marca 2020 r.

¹⁰⁹ Decyzja nr WRO.90.32.2020.DOUG.

¹¹⁰ Fundacja Nauka i Tradycje Górnicze. Kraków, wrzesień 2021 r.

¹¹¹ Bentley Geo Web Publisher to kompleksowa aplikacja do tworzenia i zarządzania internetowymi danymi geoprzestrzennymi. W tym przypadku ma służyć do sygnalizacji stanów zagrożeń dla pracy maszyn podstawowych na podstawie odczytów z czujników monitoringu geotechnicznego zwałowiska przetwarzanych na podstawie algorytmu określonego w opracowaniu naukowym.

¹¹² Pismem okólnym 6/2020 KRZG z 12 maja 2020 r.

w celu ustalenia parametrów mechanicznych gruntów zwałowych i podłoża zwałowiska, wykonano również odwrotne obliczenia stateczności bryły osuwiskowej wykorzystywane do wstępnego projektowania zboczy. W celu ograniczenia dopływów do zwałowiska wykonano w 2017 r. ekspertyzę pt. „Badania wpływu warunków hydrogeologicznych na powstanie osuwiska zwałowiska wewnętrznego w KWB Turów wraz z koncepcją dalszego działania systemu odwodnienia”, na podstawie której sporządzono projekty geologiczno-technicznych prac wiertniczych na kolejne lata¹¹³. Na obszarze zwałowiska i jego przedpola do 16 lutego 2022 r. wykonano łącznie 98 studni odwadniających. W Planie ruchu uwzględniono obowiązek wykonywania warstwy drenażowej przy stopie zwałowiska. Bieżące rozpoznawanie warunków hydrogeologicznych zrealizowano poprzez Dział Geologiczny Kopalni, który w każdym półroczu wykonywał pomiary zwierciadła wód gruntowych oraz kartowanie hydrogeologiczne. Wykonywano również około 50 doraźnych pomiarów rocznie w związku z postępem eksploatacji i zwałowania oraz ze względu na oddziaływanie transgraniczne. W latach 2019-2021 przeprowadzono badania geofizyczne w północnej części zwałowiska wewnętrznego¹¹⁴. Wdrożono zdalny monitoring poziomów wodonośnych w piezometrach¹¹⁵ pn. „Monitoring wód kopalnianych”¹¹⁶. Wg stanu na 16 lutego 2022 r. w systemie pomiarów automatycznych było 55 piezometrów z pomiarem co 12 godzin. W latach 2016-2021 wykonany został system zdalnego sterowania oraz całodobowego monitoringu studni na zwałowisku wewnętrznym. Ustalono procedury zarządzania obiektami odwodnienia wglębnego oraz obiegu informacji dotyczących eksploatacji¹¹⁷.

(akta kontroli str. 748-753)

W treści „Ekspertyzy geotechnicznej w sprawie przebiegu i określenia przyczyn osuwiska powstałego na zwałowisku wewnętrznym w PGE GiEK S.A. oddział KWB Turów. Etap II” oraz Koreferacie do zgromadzonego materiału – ekspertyz technicznych w sprawie przebiegu i określenia przyczyn osuwiska powstałego na zwałowisku wewnętrznym PGE GiEK S.A. Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Turów” z grudnia 2018 r. stwierdzono m.in., że wyniki analizy wstecznej po osuwisku [...]”¹¹⁸.

(akta kontroli str. 388-469, 754-822, 1732-1743)

W sprawie przyczyn niezwyfikowania poprawności wartości parametrów wytrzymałościowych bryły zwału wewnętrznego do czasu zejścia osuwiska w 2016 r. Dyrektor Kopalni wyjaśnił: „(...) Kopalnia Turów nie posiada własnego laboratorium do badania wytrzymałości gruntów, w związku z tym badania laboratoryjne wykonywały firmy zewnętrzne. Uzyskiwane wyniki badań były dość zróżnicowane, zależnie od wielu czynników, a w tym sposobu badania i interpretacji wyników, charakteru użytego gruntu, stanów jego konsystencji, wielkości badanych próbek.

¹¹³ 2017, 2018, 2019-2020, 2021-2023.

¹¹⁴ „Badanie parametrów filtracyjnych i rozpoznania stref zawodnienia gruntów zwałowych na terenie PGE GiEK S.A. Oddział KWB Turów” – Uniwersytet Wrocławski.

¹¹⁵ Na podstawie polecenia nr 6/2016 KRZG O/KWB Turów z dnia 17 października 2016r. w sprawie realizacji ustaleń wynikających z decyzji Dyrektora OUG nr WRO.90.312016.DG-1/DP z 10 października 2016 r. (ppkt.6.3.1) oraz decyzji Dyrektora OUG nr WRO.94.4.2016.D nakazującej zastosowanie niezbędnych metod i technik pomiarowych do kontrolowania deformacji zwałowiska oraz podjęcie działań profilaktycznych w celu zapewnienia jego stateczności.

¹¹⁶ Wykonanie i wdrożenie projektu powierzono w 2019 r. firmie Merazet S.A. z Wrocławia.

¹¹⁷ Instrukcja KRZG nr 18085/B – Warunki wykonywania, eksploatacji, ścinania i nadbudowy urządzeń odwodnienia wglębnego oraz odprowadzania wód i zwałowania w rejonie rurociągów drenarskich w Zakładzie Górniczym Oddziału Kopalnia Węgla Brunatnego Turów, zmieniająca Instrukcję KRZG nr 10085/A oraz Instrukcja KRZG nr 18086/B – „Dokumenty określające roboty górnicze i warunki bezpiecznego prowadzenia tych robót w Oddziale Kopalnia Węgla Brunatnego Turów”.

¹¹⁸ Wyłączono informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uoddip w związku z art. 11 ust. 4 uozn. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie PGE GiEK KWBT.

Na przestrzeni lat zmieniała się również metodyka badań oraz ewoluował sprzęt laboratoryjny. To wszystko spowodowało, że uzyskiwane wyniki badań były obciążone różnymi błędami wyznaczenia, a uśrednione zestawy parametrów mechanicznych trudno było ze sobą porównywać. (...) Należy również wskazać na ograniczenia dostępnego sprzętu laboratoryjnego. Badania prowadzone w aparacie trójosiowego ściskania w celu uzyskania parametrów mechanicznych prowadzone są przy ciśnieniach rzędu 0,1-0,8 MPa, podczas gdy w przy podłożu zwałowiska ciśnienia osiągają wartość 2,5 MPa. Skutkiem tego, parametry mechaniczne właściwe dla większych ciśnień są szacowane na podstawie możliwych do wykonania badań. (...) Od początku prowadzenia robót zwałowych na zwałowisku północnym Kopalnia Turów systematycznie prowadziła rozpoznanie parametrów mechanicznych i cech fizycznych gruntów zwałowych i podłoża. Parametry mechaniczne używane do obliczeń stateczności przyjmowane w kolejnych opracowaniach dobierano na podstawie wieloletnich badań laboratoryjnych a następnie korygowano i weryfikowano w oparciu o tzw. odwrotne analizy stateczności lokalnych osuwisk zaistniałych na zwałowisku wewnętrznym i zewnętrznym. (...) Po osuwisku, w celu ujednoczenia wyników badań laboratoryjnych i zmniejszenia wpływu błędów wyznaczenia parametrów mechanicznych zdecydowano, że wszystkie badania laboratoryjne będą wykonywane w jednym laboratorium, a skład zespołu wykonującego badania będzie konsultowany z Kopalnią i Zespołem naukowców stale współpracujących z Kopalnią. Zapewnia to ujednoczenie procedury badawczej i sposobu poboru próbek do badań. Uzyskiwane w ten sposób wyniki są porównywalne ze sobą, a błąd wyznaczenia parametrów mechanicznych jest możliwy do skorygowania za pomocą obliczeń odwrotnych. (...) W celu zbudowania wiarygodnego modelu parametrów mechanicznych gruntów zwałowych Kopalnia realizuje pracę badawczą pt.: „Probabilistyczny opis gruntu zwałowego na podstawie charakterystyki pomiarów CPTu”¹¹⁹. Za pomocą teorii pól losowych naukowcy próbują wykonać model parametrów mechanicznych gruntów zwałowych w oparciu o rozpoznanie sondą statyczną oraz badania laboratoryjne. Zastosowanie zaawansowanych metod statystyki matematycznej do tej pory nigdy nie było wykonywane do podobnych celów. Prace badawcze rozpoczęto na początku 2018r. Wyniki 1 etapu prac zostały pozytywnie zweryfikowane, wyniki 2 etapu są w trakcie weryfikacji”.

(akta kontroli str. 1658-1663)

d) W 2016 r. pod jęzorem osuwiska w rejonie pompowni T-7 znajdowało się ok. 3,3 mln ton zasobów przemysłowych węgla. Przeprowadzone w 2018 r. przez Zespół ekspercki AGH obliczenia stateczności wybierania węgla w tym rejonie wskazywały, że prowadzenie eksploatacji związane jest z bardzo dużym ryzykiem utraty stateczności zbocza zwału. W celu zmniejszenia ryzyka Kopalnia wykonała szereg urządzeń technicznych do automatycznej, zdalnej rejestracji pomiarów geotechnicznych. Fundacja Nauka i Tradycje Górnicze przy AGH wykonała projekt udostępnienia i wydobywania węgla spod koluwium osuwiskowego. Pierwszy etap realizacji tego projektu koncentrował się na zdejmowaniu koluwium osuwiskowego zwał węgla. Zakres tych prac został zatwierdzony przez OUG w formie dodatku do Planu Ruchu Zakładu Górniczego¹²⁰. Na początku maja 2019 r. rozpoczęto roboty górnicze przy zdejmowaniu koluwium, pod stałym nadzorem służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo eksploatacji. Roboty górnicze 27 maja 2019 r. zostały

¹¹⁹ Politechnika Wroclawska, Wroclaw, lipiec 2019 r.

¹²⁰ Dodatek nr 9 zatwierdzony decyzją nr WRO.920.213.2018.JG z 20 grudnia 2018 r. Sporządzony został w celu przeprowadzenia pierwszego etapu specjalnej eksploatacji w rejonie koluwium osuwiskowego na północ od pompowni T-7 oraz rozbiórki estakady TW-3.6.

wstrzymane ze względów technologicznych. Projekt eksploatacji węgla z rejonu na północ od pompowni T-7 zakładał wydobycie całości zasypanego węgla.

(akta kontroli str. 388-469, 1170)

Dyrektor KWB Turów wyjaśnił, że z uwagi na trudności techniczne, a przede wszystkim zagrożenie dla ludzi i maszyn, odstąpiono od wydobycia zasypanych zasobów.

(akta kontroli str. 1423-1427)

[...] ¹²¹

(akta kontroli str. 388-469, 500-505)

W okresie trwania osuwiska na zwałowisku wewnętrznym zwałowarka Z-47 znalazła się w rejonie objętym ruchami mas ziemnych, deformujących poszczególne piętra zwałowiska wewnętrznego. Służby Kopalni usiłowały wyjechać zwałowarką poza zagrożony rejon, lecz 28 września 2016 r. KRZG podjął decyzję o odłączeniu napięcia zasilającego. W efekcie końcowym zwałowarka Z-47 uległa zniszczeniu. W sprawie przyczyn, dla których nie wycofano zwałowarki o numerze zakładowym Z-47 poza rejon objęty osuwiskiem Dyrektor Kopalni wyjaśnił: „(...) 26 września 2016 r. o godz. 10:00 i 13:00 przeprowadzono kontrole przedpola i poziomu roboczego w rejonie zwałowarki. Kontrole w terenie nie wykazały szczelin i wypiętrzeń. Pomiar SKP również nie wskazywały na zagrożenie dla bezpieczeństwa zwałowarki. (...) faza ruchów katastrofalnych trwała od 5:00 do 22:00 27 września 2016 r. Osuwisko we wschodniej części zwałowiska zapoczątkowało proces osuwiskowy w środkowej i zachodniej części zwałowiska, który przebiegał z pewnym opóźnieniem. W czasie fazy ruchów katastrofalnych prędkość przemieszczeń osuwiska wynosiła powyżej 450 m na dobę. Prędkości na powierzchni osuwiska na najniższych piętrach zwałowych mogły być wyższe o ok. 50% od prędkości średnich. W momencie stwierdzenia deformacji zagrażających bezpieczeństwu zwałowarki Z-47, podjęto decyzję o rozsprzęgleniu zwałowarki i wózka pętlcowego i wycofaniu zwałowarki i wózka w kierunku zachodnim. 27 września 2016 r. na I zmianie ok. godz. 8:15 na skutek dużych prędkości na powierzchni osuwiska zostały wyrwane kable 20 kV ze stacji SP 8. (...) W trakcie działań podejmowanych w celu utrzymania zasilania zwałowarki, służby górnicze przy użyciu sprzętu pomocniczego starały się utrzymać zwałowarkę w pionie pomimo znacznych przemieszczeń całej maszyny w poziomie i pionie. Na III zmianie o godz. 2:00 28 września 2016 r. odchylenie od pionu zwałowarki było na tyle duże, że zagrażało bezpieczeństwu operatora zwałowarki i ludzi pracujących na sprzęcie pomocniczym pod zwałowarką. Podjęto decyzję o opuszczeniu zwałowarki, wyłączono i uziemiono linię zasilającą zwałowarkę Z-47. Rozpięto zwałowarkę Z-47 z wozem kablowym. Przecięto przewód manewrowy na wyjściu z bębna kablowego. Odjechano wozem kablowym”.

(akta kontroli str. 388-469, 1549-1551)

W sprawie identyfikowania w Urzędzie Miasta i Gminy Bogatynia skutków ¹²² wydobywania przez KWB węgla brunatnego i kopalin towarzyszących, w szczególności powstania osuwiska na zwałowisku wewnętrznym zaistniałego we wrześniu 2016 r. oraz ich analiz i podejmowanych działań, Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia poinformował: „(...) po przeprowadzonej analizie w wydziałach Urzędu (...) oraz w Bogatyńskim Ośrodku Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny

¹²¹ Wyłączono informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 uoddip w związku z art. 11 ust. 4 uoznk. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie PGE GiEK KWBT.

¹²² W tym m.in. środowiskowych, społecznych i ekonomicznych.

w Bogatyni, nie identyfikowano i nie analizowano skutków oraz nie podejmowano żadnych działań w związku z powstaniem we wrześniu 2016 r. osuwiska na zwałowisku wewnętrznym w KWB (...).

(akta kontroli str. 113, 114)

W sprawie skutków osuwiska dla prowadzenia działalności górniczej Dyrektor KWB wyjaśnił: „(...) osuwisko na zwałowisku wewnętrznym ograniczyło w pierwszym okresie możliwości odbioru nadkładu. W pierwszych dniach po zejściu osuwiska ograniczono odbiór nadkładu do niezbędnego minimum, tak aby zapewnić mieszanie produktów paleniskowych, których odbiór warunkuje pracę Elektrowni Turów¹²³. Na mocy decyzji Dyrektora OUG WRO.90.31.2016.DG-1/DP z dnia 10.10.2016r. w rejonie zejścia osuwiska wstrzymano ruch zakładu górniczego do czasu spełnienia szeregu warunków. (...) Wykonano również szereg projektów koncepcyjnych i częściowych eksploatacji oraz projekt docelowej eksploatacji. Wszystkie te dokumentacje stały się podstawą wykonania nowego Planu Ruchu na lata 2020-2025. W grudniu 2020 r. KRZG uzyskał pozytywną opinię Komisji ds. zagrożeń działającą przy Prezesie WUG na realizację projektu, którego celem jest trwałe zabezpieczenie osuwiska i umożliwienie wejścia z robotami zwałowymi w rejon poosuwiskowy. Również w grudniu 2020 r. Dyrektor OUG ograniczył strefę wyłączoną z ruchu zakładu górniczego o ok. 50%. Wykonanie tego projektu zakończy się w 2023 r. Wówczas przywrócona zostanie zdolność do odbioru nadkładu w pełnym zakresie. Dzięki dość dużemu wyprzedzeniu w zdejmowaniu nadkładu nie było potrzeby zmniejszenia wydobycia węgla poniżej zapotrzebowania zgłaszanego przez ELT. Skutki osuwiska nie wpłynęły na płynność dostaw paliwa do ELT”.

(akta kontroli str. 1423-1427)

W sprawie skutków powstania osuwiska dla pracy ELT Dyrektor Elektrowni wyjaśnił: „(...) od 27 września 2016 r. została obniżona moc dyspozycyjna elektrowni z dostępnej 1 488 MW do 690 MW ze względu na ograniczoną ilość dostarczanego węgla z kopalni. Na wszystkich pracujących blokach obniżono moc do 115 MW. Poziom produkcji energii elektrycznej został dostosowany do możliwości dostaw węgla z KWB Turów. (...) 25 października elektrownia została przywrócona do pełnej dyspozycyjności.”

(akta kontroli str. 1417-1422)

Dyrektor KWB Turów wyjaśnił: „(...) 27 września 2016 r. na posiedzeniu Sztabu Akcji Ratowniczej Dyrektor ELT zadeklarował rozpoczęcie zaplanowanego remontu bloków 4 i 6. W związku z odstąpieniem bloków energetycznych do remontu, moc Elektrowni uległa istotnemu obniżeniu na okres ok. 3 tygodni.”

(akta kontroli str. 1423-1427)

e) W okresie objętym kontrolą w Kopalni nie przeprowadzono audytów i kontroli wewnętrznych w zakresie zapobiegania katastrofom oraz postępowań w sprawie katastrof, w tym z 2016 r.

Kontrole zewnętrzne w ww. zakresie były realizowane przez WUG oraz OUG. Przed dniem powstania osuwiska na zwałowisku wewnętrznym zaistniałego we wrześniu 2016 r., WUG przeprowadził trzy kontrole w 2008 r., dwie w 2012 r., jedną w 2013 r., dwie w 2014 r., jedną w 2015 r. OUG przeprowadził dziewięć kontroli w 2007 r., 12 w 2008 r., cztery w 2009 r., trzy w 2010 r., dziewięć w 2011 r., dziewięć w 2012 r., jedną w 2013 r., sześć w 2014 r., osiem w 2015 r., pięć w 2016 r.

¹²³ Dalej: ELT.

Stwierdzone nieprawidłowości przez OUG w ww. zakresie zostały opisane m.in. w protokołach:

- nr WRO.0951.275.2014.D z 22 sierpnia 2014 r. – w załączniku nr 3 zapisano m.in., że mierniczy górniczy poinformował o przekroczeniu robotami górniczymi w rejonie stacji napędowej przenośnika podwałowego Z-11.01 (zwałowarka Z-48) granicy zwałowania dla poz. +215 m określoną w planie ruchu na lata 2013-2015 r. oraz że dalszy postęp robót zwałowych w ww. rejonie możliwy jest po sporządzeniu i zatwierdzeniu dodatku do Planu Ruchu. Wpis potwierdził przyjęciem do wiadomości KRZG w dniu 3 lipca 2014 r. Wielkość przekroczenia zwałowiska wynosiła średnio ok. 250 m x 60 m x 10-15 m. W opinii geotechnicznej wykonanej przez Dział Geologiczny w dniu 3 lipca 2014 r. stwierdzono, że przekroczenie ww. granic planu ruchu nie spowodowało zagrożeń geotechnicznych, zarówno dla pojedynczego piętra, jak i całego układu skarp na zwałowisku wewnętrznym. Ponadto Przedsiębiorca złożył w dniu 6 sierpnia 2014 r. do Dyrektora OUG dodatek nr 6, w którym zostały m.in. zmienione zakresy robót zwałowych na poz. +215 m (obejmujące rejon ww. zwałowiska).

- nr WRO.9100.216.2016.D z 20 maja 2016 r. – w załączniku nr 1 zapisano m.in., że osoby kierownictwa i dozoru ruchu Działu Robót Górniczych Zwałowania nie wykonywały i nie dokumentowały kontroli zgodnie z wymogami Instrukcji w sprawie zakresów i terminów kontroli stanu wyrobisk górniczych i zwałowisk oraz zgłaszania i dokumentowania wyników tych kontroli. Kontrolujący przeprowadził rozmowę ostrzegawczą z kierownikiem Działu Robót Górniczych Zwałowania oraz z podległymi jemu osobami dozoru ruchu, uznając to za środek wystarczający dla wdrożenia do przestrzegania porządku i dyscypliny pracy oraz wykonywania powierzonych zadań.

KRZG 2 czerwca 2016 r. zatwierdził polecenie w sprawie realizacji ustaleń wynikających z protokołu OUG nr WRO.9100.216.2016.D z 20 maja 2016 r. W dokumencie polecono przypomnieć podległym osobom dozoru ruchu o bezwzględnym obowiązku przestrzegania terminów przeprowadzania kontroli stanu wyrobiska odkrywkowego, zwałowiska wewnętrznego oraz dokumentowania tych kontroli (z niezwłocznym terminem wykonania). O realizacji polecenia poinformował pisemnie 24 czerwca 2016 r. Zawiadowca Ruchu Kopalni.

Po dniu powstania osuwiska na zwałowisku wewnętrznym zaistniałego we wrześniu 2016 r., WUG przeprowadził jedną kontrolę w 2016 r. (protokół kontroli nr 411/OSG/WUG/2016 z 14 grudnia 2016 r.). Skontrolowano: - organizację służby geologicznej zakładu górniczego ze szczególnym uwzględnieniem pomiarów oraz obserwacji geologiczno-inżynierskich i geotechnicznych; - gospodarkę złożem w procesie wydobywania. W związku z wynikami kontroli nie wszczęto postępowania z urzędu.

W kolejnych latach OUG przeprowadzał kontrole w ww. zakresie: 10 w 2017 r., po sześć w 2018 i 2019 r., cztery w 2020 r. oraz trzy w 2021 r.

(akta kontroli str. 1688-1689)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W przypadku zbadanych wszystkich czterech awarii oraz czterech zdarzeń/sytuacji nadzwyczajnych¹²⁴, które wystąpiły w Kopalni w okresie objętym kontrolą, nie zgłoszono ich do KRASN w ciągu 8 godzin od zaistnienia.

(akta kontroli str. 1695-1696)

¹²⁴ Numer ewidencyjny: 2/2016 (A), 2/2017 (A), 5/2018 (A), 3/2021 (A), 1/2017 (ZN), 2/2017 (ZN), 3/2020 (SN), 1/2021 (SN).

Powyższy obowiązek został określony w § 4 ust. 2 Instrukcji, a następnie w pkt 6.1.2 Procedury.

(akta kontroli str. 1005-1014, 1015-1022)

Dyrektor Oddziału wyjaśnił: „Zdarza się, że wprowadzenie awarii do KRASN, przez Zmianowego Inżyniera Ruchu (ZIR) jest opóźnione w stosunku do wymaganych przez Procedurę 8 godzin. Opóźnienie jest zawsze spowodowane przez konieczność wykonania oględzin i testów przez branżystów. Czas trwania oględzin jest uzależniony od stopnia skomplikowania awarii, warunków terenowych itp. Ponadto w przypadku powstania awarii na II i III zmianie roboczej opóźnienie w ocenie spowodowane jest również koniecznością dojazdu odpowiednich specjalistów spoza zakładu górniczego. ZIR dopiero po uzyskaniu opinii służb o potencjalnych skutkach awarii, czy zdarzenia, ich wpływu na otoczenie oraz po uzyskaniu akceptacji przez osoby funkcyjne, dokonuje zgłoszenia w formularzu KRASN. Same kryteria zgłaszania awarii i sytuacji nadzwyczajnych dają możliwości interpretacji. Niejednokrotnie pewne fakty mające wpływ na kwalifikację awarii/zdarzenia spływają po pewnym czasie lub wręcz pojawiają się nowe, z bezwładnością niezależną od osób bezpośrednio zgłaszających awarię/zgłoszenia, dlatego awarie do KRASN są wpisywane dopiero po uzyskaniu pewności potwierdzonej przez branżystów i potwierdzeniu przez osoby funkcyjne i decyzyjne. Wszystkie sprawy formalne, które są pokłosiem wystąpienia awarii/zdarzenia, są jednak prowadzone niezależnie od KRASN, w formie papierowej (protokoły poawaryjne) i są archiwizowane przez służbę TZC”.

(akta kontroli str. 1725-1727, 1728-1729)

2. Do „Rejestru DK i DZ”, prowadzonego w KRASN nie wprowadzono działań korygujących i zapobiegawczych podjętych w ramach ww. próby czterech awarii oraz czterech zdarzeń/sytuacji nadzwyczajnych, niezgodnie z dyspozycją § 6 ust. 1 Instrukcji i pkt 6.3.3 Procedury.

(akta kontroli str. 1695-1696)

Stosownie do postanowień Instrukcji, każde działanie korygujące lub zapobiegawcze podjęte na skutek zaistniałego zdarzenia należy wprowadzić do Rejestru DK i DZ prowadzonego w KRASN (§ 6 ust. 1). Przez walidację należy rozumieć działanie polegające na sprawdzeniu i potwierdzeniu w sposób udokumentowany efektów wdrożonych działań korygujących i zapobiegawczych (§ 2 pkt 10). Działania korygujące i zapobiegawcze zawarte w protokołach komisji powołanych w Oddziale oraz przez Prezesa Zarządu lub Wiceprezesa Zarządu Spółki mają moc polecenia służbowego i muszą być zrealizowane w wyznaczonym terminie przez osoby odpowiedzialne za ich realizację. Osoba odpowiedzialna za wdrożenie danego działania korygującego lub zapobiegawczego zobowiązana jest do przeprowadzenia walidacji po roku od momentu wdrożenia tego działania, chyba że działanie to jest oczywiste z punktu widzenia prowadzonego procesu. Osoba odpowiedzialna za wdrożenie działania korygującego lub zapobiegawczego i jego walidację zobowiązana jest do uzupełnienia Rejestru DK i DZ w KRASN, zgodnie z § 6, o następujące informacje: rzeczywista data wdrożenia działania; czy przeprowadzono walidację, jeśli tak, to podać: datę walidacji, opis sposobu przeprowadzenia walidacji, ocenę walidacji, w przypadku negatywnej walidacji opisać przyczyny (§ 10 ust. 1, 2, 4).

(akta kontroli str. 1005-1014)

Zgodnie z treścią Procedury, każde działanie korygujące lub zapobiegawcze podjęte na skutek zaistniałego zdarzenia (awarii układu KTZ lub sytuacji nadzwyczajnej) należy wprowadzić do Rejestru DK i DZ prowadzonego w KRASN (pkt 6.3.3). Ocena

skuteczności wdrożonych działań jest to działanie polegające na sprawdzeniu i potwierdzeniu w sposób udokumentowany efektów wdrożonych działań korygujących i zapobiegawczych (pkt 5.10). Działania korygujące i zapobiegawcze zawarte w protokołach komisji powołanych w KWB i KWT oraz przez Wiceprezesa Zarządu ds. Wydobywania mają moc polecenia służbowego i muszą być zrealizowane w wyznaczonym terminie przez osoby odpowiedzialne za ich realizację. Osoba odpowiedzialna za wdrożenie działań korygujących lub zapobiegawczych zobowiązana jest do przeprowadzenia skuteczności wdrożonych działań po roku od momentu wdrożenia tego działania. W sytuacjach niemających istotnego wpływu na realizację planów wydobywczych lub bezpieczeństwo prowadzenia ruchu dopuszcza się przeprowadzenie oceny skuteczności wdrożonych działań zaraz po zakończeniu wdrożenia tych działań. Osoba odpowiedzialna za wdrożenie działań korygujących lub zapobiegawczych i ocenę skuteczności tych działań zobowiązana jest do odpowiedniego uzupełnienia Rejestru DK i DZ (pkt 6.6).

(akta kontroli str. 1015-1022)

Dyrektor Oddziału wyjaśnił: „Zaistniałe awarie wprowadzone zostały przez ZIR-a do (...) KRASN. Do wskazanych awarii zostały powołane Komisje awaryjne. Z prac Komisji sporządzono protokoły w wersji papierowej z wskazanymi działaniami korygującymi i naprawczymi. Wszystkie zalecenia Komisji zostały wykonane i udokumentowane. Zapisy ujęte w protokołach nie znalazły odzwierciedlenia w rejestrze działań zapobiegawczych /korygujących w zakładce „Działania DK i DZ”. W związku z zaistniałą sytuacją Dyrektor Techniczny wydał polecenie dot. zintensyfikowania nadzoru nad podległymi służbami, które są zobowiązane do prawidłowego i terminowego uzupełniania wymaganych danych do KRASN. (...) Dokumenty archiwizowane są przez odpowiednie służby w wersji papierowej, co pozwoli nam na uzupełnienie rejestru w witrynie KRASN”.

(akta kontroli str. 1725-1727, 1729-1730)

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi	Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.
Wnioski	1. Zgłaszanie do KRASN awarii i zdarzeń/sytuacji nadzwyczajnych w ciągu 8 godzin od ich zaistnienia.2. Wprowadzanie do Rejestru DK i DZ w KRASN działań korygujących i zapobiegawczych oraz informacji o ich wdrożeniu.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Szczecin, marca 2022 r.

Kontrolerzy
Krzysztof Szczepaniak
Główny specjalista kontroli
państwowej

.....
podpis

Robert Lewandowski
Główny specjalista kontroli
państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie
Dyrektor

.....
podpis